

Sosiaali- ja terveysviesti on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton äänenkannattaja, joka nostaa monipuolisesti asioita keskusteluun. Lehteen lähetettävästä aineistosta tulee sopia toimituksen kanssa.

Ilmestyy kuusi kertaa vuonna 2004.

Päätoimittaja
Riitta Särkelä

Toimitus ja taitto
Johanna Koskinen,
puh. (09) 7747 2244

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Diana Timonen,
puh. (09) 774 721,
myös www.stkl.fi,
sähköposti
diana.timonen@stkl.fi

Kannen suunnittelu
Timo Ahava

Tilaushinta 25 €/kesto,
33 €/määräaikainen

Toimituksen osoite
Kotkankatu 9,
00510 Helsinki,
faksi (09) 738 123

Painopaikka
Suomen Graafiset
palvelut, Kuopio

Painos 5000 kpl
ISSN 1238-1438

Ilmoitusmyynti
Julkaisu Bookers
Sanna Laaksonen,
puh. (09) 773 821 tai
sotevi@bookers.fi

Seuraava lehti ilmestyy 8.2.,
aineistot 10.1. mennessä.

Järjestö- ja vapaaehtois-toiminta muuttuvat aikansa mukana, mutta niiden ydin säilyy. Näkökulmia vapaaehtoistoiminnan nykyisyyteen ja tulevaisuuteen sivuilla 4-9.

Keskustelu yleishyödyllisistä palveluista sekä sosiaalisen ja talouden suhteesta Euroopan unionissa jatkuu, sivut 10-18.

Jyväseudulla toimiva NETWORKSHOP tukee pakolaisten kotoutumista kielitaidon aiheuttamia esteitä kiertäen: pääosaan nousevat pakolaisten osaaminen ja taidot. Lue lisää sivulta 23.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2005!
Ensi vuosi on jälleen Sosiaali- ja terveysturvan päivien vuosi. Varaa jo kalenteristasi päivät 10.-12.8.

- 3 Pääkirjoitus
Riitta Särkelä
- 4 Molemmilla jaloillaan seisova järjestö pärjää
- 6 Vertaistoiminta on yhdistysten ydin ja vahva käyttövoima
Marja Vuorinen
- 7 Uudet kansalaistoiminnan muodot eivät murra demokratiaa
Kaisli Syrjänen
- 8 Yksilöllistymiskehitys ei ole vienyt auttamishalua
- 10 Yleishyödyllisistä palveluista ei kannata tehdä listaa
Markus Seppelin
- 11 Talous ja sosiaalinen samalle viivalle, kiitos!
Riitta Särkelä
- 12 Rakennerahastouudistuksella helpotusta hallinnointiin
Mari Saarteinen
- 14 Euroopan maissa huomattavia eroja kolmannen sektorin rooleissa
Matti Kari
- 16 Kymmenen vuotta köyhyyttä näkyväksi
Riitta Särkelä
- 18 *EAPN-Fin*: Sosiaalisen osallisuuden avaimet köyhyyden torjuntaan
Laura Poussa ja Elina Varjonen
- 20 Ulla Salonen-Soulié palaa kunnallisen sosiaalipolitiikan kehittämisen pariin
- 21 Hankintapiiri sekä asiakkaan että kunnan avuksi tulkkipalveluissa
Timo Heiskala
- 22 Joensuun Kansalaistalon yhteispalvelupisteessä tieto palveluista ei rajoitu sektorirajojen seiniin
Heidi Laukkanen, Virpi Väyrynen ja Sanna Väyrynen
- 23 NETWORKSHOPissa kierretään kielitaidon esteitä
Anne Astikainen
- 25 Valtion, markkinoiden vai kansalaisten hyvinvointia?
Ulla Saastamoinen
- 26 Ansiomerkeissä elävät sosiaalialan heraldiset symbolit
Tuomas Hyrsky

Viime viikkoina on pohdittu globalisaatiota, Suomen ja koko Euroopan kilpailukyvyn näkökulmista. Wim Kokin työryhmä jätti arviointiraporttinsa Euroopan unionin Lissabonin strategiasta. Raportin keskeiset ehdotukset liittyvät taloudellisen kasvun ja kilpailukyvyn tavoitteisiin. Lissabonin strategian ydinajatuksena on tehdä Euroopasta kilpailukykyisin talousalue maailmassa. Sen tavoitteissa on myös mainittu työllisyys, sosiaalinen koheesio ja ympäristöasiat. Nykyistä parempi tasapaino näiden eri politiikkalohkojen välille nähtiin välttämättömänä. On surullista ja paljastavaa, että tämä ei näy millään tavalla Wim Kokin työryhmän toimenpide-ehdotuksissa. Miten on mahdollista, että raportti jättää täysin huomiotta sosiaalisen koheesio- ja köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen toiminnan tavoitteiden edistämisen? Nämä ovat muutenkin jääneet unionissa taloustavoitteiden jalkoihin ja näyttää siltä, että tämä suunta vahvistuu edelleen.

Eri osa-alueiden tasapainoisen kehittämisen tulee nousta uudelleen esiin jäsenmaiden päämiesten ja hallitusten suulla. Muuten Lissabonin strategia ei voi olla vakavasti otettava väline kansalaisten Euroopan rakentamisessa.

Pääministerille jätetyn "Osaava, avautuva ja uudistuva Suomi" – Suomi maailmantaloudessa -selvityksen loppuraportin lähtökohdat ovat samat kuin Wim Kokin työryhmällä. Suomi maailmantaloudessa -raportissa todetaan, että Suomella on monia myönteisiä kilpailutekijöitä globaalissa kilpailussa, mutta Suomen on kyettävä uudistumaan ja sopeutumaan. Jos näin ei tapahdu, se uhkaa ajautua heikon työllisyyden, hitaan talouskasvun ja pysyvien julkisen talouden tasapaino-ongelmien kierreeseen. Myönteistä on se, että raportissa on oleellisia tekijöinä nähty koulutuksen ja koulutusjärjestelmien hyvä toimivuus ja riittävät resurssit. Hyvinvointipalveluissa korostetaan palveluiden avaamista nykyistä enemmän kilpailulle, yksityisten palveluntuottajien roolia sekä teknologisia innovaatioita. Mielenkiintoinen on myös ehdotus siitä, että eri ministeriöiden, kuntien, Tekesin, Stakesin, Sitran, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen kanssa laaditaan pitkäjänteinen hyvinvointipalveluiden kehittämisstrategia. Tuohon listaan tulee ehdottomasti lisätä myös järjestöt, sillä niillä on merkittävä rooli tuen tuottamisessa. Järjestöt vaan näyttävät jälleen kerran unohtuneen. Herää myös kysymys, mikä on ehdotuksen suhde sosiaali- ja terveysministeriössä käynnissä olevaan Hyvinvointi 2015 -ohjelmaan, jonka tavoitteena on hahmottaa palveluiden ja toimeentuloturvan suuntaa. Toivottavaa on, että sosiaali- ja terveysministeriöllä on keskeinen rooli sellaisten strategioiden valmistelussa, jotka käsittelevät hyvinvointipalveluita.

Niin Wim Kokin kuin kotimaisenkin raportin perusoletus näyttää olevan, että taloudellinen kasvu on automaattisesti hyväksi ja merkitsee myönteisiä asioita kaikille. Oikeudenmukaisuuden ja reiluuden lähtökohdat globalisaatiossa ja Euroopan unionin kehittämisessä näyttävät näissä pohdinnoissa unohtuneen. On olemassa näyttöä siitä, että korkeaan sosiaaliturvan tasoon sijoittaminen on edellytystekijä kestäväälle kasvulle ja investointi taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Toimiva talous on tärkeä asia ja yhteistä jaettavaa syntyy vain sen kautta. Kuitenkin talous on vain väline. Ihmisten elämisen edellytykset, tarpeet ja ihmisarvoisen elämisen mahdollisuus ovat oleellisia yhteisen tulevaisuutemme kannalta. Tulevaisuuden rakentaminen ei onnistu ilman ihmisiä ja ilman inhimillisiä, sitoutuneita ponnisteluja. Säällinen elämä ja osallisuus kuuluvat kaikille.

Rauhaisaa jouluaikaa ja kiitos kuluneesta vuodesta!

Riitta Särkelä
Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Kuva: Toni Koskimaa, MiToRo

Eeva Kuuskoski:

"molemmilla jaloillaan seisova järjestö pärjää"

Järjestötoiminnan pitää sekä olla aikansa näköinen että samalla jo otamassa uutta askelta, toteaa vapaaehtoistoiminnan neuvottelukunnan puheenjohtaja ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton pääsihteeri Eeva Kuuskoski. Myös vapaaehtoistoiminta uusiutuu ja muuttaa muotoaan; ydin kuitenkin säilyy.

Vapaaehtoinen yhdessä tekeminen on tuottanut sosiaali- ja terveysalalla uusia palveluja ja auttanut kehittämään vanhoja; usein yhdistyksen tai järjestön suojissa. Nyt puhtaasti palvelutuotannoksi laskettavalle toiminnalle on tullut paineita siirtyä kansalaisjärjestöistä muihin organisaatiomuotoihin. Järjestöillä on kuitenkin erityisiä vahvuuksia muun muassa palvelujen kehittämisessä ja pienille erityisryhmille räätälöityjen palvelujen tuottamisessa.

- Yleiset ja tuotteistetut palvelut siirtynevät omiin organisaatioihinsa. Järjestöihin jäävät ne erityispalvelut, joissa näkyy myös järjestötoiminnan erityislaatu, **Eeva Kuuskoski** ennustaa.

- Tämä on vähän kipeäkin asia, kun järjestöjen vapaaehtois- ja palvelutoimintaa joudutaan tarkastelemaan erikseen. Toisaalta se avaa myös uusia mahdollisuuksia ja vapauttaa puhumaan järjestöjen perustehtävistä, Kuuskoski toteaa.

Järjestötoiminnan muodot kietoutuvat helposti kokonaisuudeksi, jonka osia on vaikea erottaa toisistaan: vaikuttamistoimintaa, edunvalvontaa, palvelujen kehittämistä, toiminta-areenan tarjoamista kansalaistoiminnalle... Järjestöväeltä Kuuskoski toivoo käsitteiden selkeyttämistä. Esimerkiksi "kolmas sektori" sulkee sisäänsä niin paikallisyhdistykset, isot keskusjärjestöt, säätiöt kuin osuuskunnatkin. Jos sanat eivät ole selkeitä, sumennetaan samalla järjestötoiminnan olemusta.

Kuuskoski uskoo, että palveluista käytävä keskustelu auttaa ymmärtämään myös koko palvelutoiminnan monimuotoisuutta. Ammattityö ja vapaaehtoistoiminta eroavat toisistaan – ja molempia tarvitaan.

- Esimerkiksi koululaitos ja terveydenhuolto ovat perinteisesti olleet vahvasti ammatillisia, mutta kolmen viime vuo-

sikymmenen kuluessa myös vapaaehtoistoiminta on tullut näihin mukaan, Kuuskoski toteaa.

Yhdistystoiminta kaikkien peruspääomaa

Pitkään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa seuranneena Kuuskoski näkee vuosikymmenten kuluessa tapahtuneet muutokset: ydin säilyy, mutta tekemisen muodot muuttuvat. Toiminnan logiikka seurailee yhteiskunnan yleistä henkeä. Vapaaehtoisten sitoutuminen pitkiin projekteihin on Kuuskosken mielestä selvästi vähentynyt, mutta tilanne ei ole vain joko - tai.

- Osa vapaaehtoisista sitoutuu yhä myös pitempiä aikaisia toimintaan, järjestöissä on aina myös (yhteiskunnan trendeistä) vastavirtaan kulkemista. Jos järjestö pystyy seisomaan molemmilla jaloillaan; olemaan ajassa mukana ja samalla ottamaan jo uutta askelta, se pärjää, Kuuskoski toteaa.

Paikallisyhdistykset tarvitsevat tukea, vaikka niissä osataankin Kuuskosken mielestä esimerkiksi hyvin arvioida omat voimavarat.

- Vapaaehtoistoiminnan "arkitiedoille" kaivataan kipeästi tukea. Erilainen esite- tai tukimateriaali ei yksin riitä, vaan tarvitaan motivointia ja ennen kaikkea koulutusta. Esimerkiksi varainhankinnan ja -hallinnan osaaminen nousee merkittävään rooliin paikallisyhdistyksissä, Kuuskoski kuvaa kokemuksiaan

Jos sanat eivät ole selkeitä, sumennetaan samalla järjestötoiminnan olemusta.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton yhdistystoiminnasta.

Yhdistyksillä on tuntosarvet omalla alueellaan, niissä tiedetään mitä paikalliskunnalla tapahtuu. Siksi myös ihmisten tarpeisiin vastaaminen sujuu yhdistyksiltä luontevasti.

- Yhdistystoiminta on sellaista peruspääomaa, jonka pitäisi olla kaikkien kansalaisten omaisuutta, Kuuskoski lisää.

Päätösvallasta luopuminen on tuhon alku

- Järjestötoiminnan luonteeseen kuuluu aaltoliike, jonka näkee erityisen hyvin paikallisyhdistyksissä. Välillä toiminta on hyvin aktiivista, välillä seuraa suvantovaihe. Yhteistyössä niin julkisen puolen kuin yritysten kanssa tämän ymmärtäminen osaksi yhdistystoiminnan logiikkaa on puutteellista, Kuuskoski sanoo.

Osalla järjestöistä toimintaympäristö on vakaa ja niillä on oma ääni suhteessa ja sopimuksissa julkiseen sektoriin.

- Joissain kohdin järjestöistä on kuitenkin voinut tulla myös äänettömiä yhtiökumppaneita hyvinvointivaltion täydentäjinä. Omasta päätösvallasta luopuminen on järjestölle tuhon alku, Kuuskoski toteaa ja toivoo, että järjestötoiminnan ja palvelutuotannon tarkasteleminen erillään selkeyttää tältäkin osin tilannetta.

Vastuukysymykset on myös hyvä selkeyttää; täytyy käydä selväksi minkä "asian takaa löytyy järjestö", mikä on järjestöjen toimintaa, mikä taas julkisen palveluita ja vastuulla.

Yhteiskunnan vapaaehtoistoiminnalle tarjoama tuki on myös sen itsensä kannalta välttämätöntä.

- Demokratia lepää kansalaistoiminnan varassa, samoin kuin paljolti myös moraalikoodit, Kuuskoski määrittelee.

Välineitä on, mutta panostusta kansalaistoimintaan tarvitaan, Kuuskoski toteaa. Hän muistuttaa, että esimerkiksi veroratkaisuilla joko tuetaan tai heikennetään vapaaehtoisuuden toimintaedellytyksiä.

- Turhan usein vieläkin joutuu vastaamaan kysymyksen, että mihin siinä

- Ei ole vielä täysin oivallettu kuinka merkittävää vapaaehtoistoiminta lapsen kehityksen kannalta on, Eeva Kuuskoski sanoo.

vapaaehtoistoiminnassa rahaa tarvitaan, kun siitä ei kerran makseta palkkaa, Kuuskoski huokaa.

Kansalaisia vai alamaisia?

Kuuskoski pohtii, mikä on suomalaisen kansalaisaktiivisuuden koko kuva: olemeko toimivia kansalaisia vai enemmänkin alamaisia ja haluamme valmiin ja ylhäältä ohjatun yhteiskunnan. Muutoksia osallistumisessa ja näkemyksissä kansalaistoiminnasta kuitenkin tapahtuu, vaikka hitaastikin.

- Kolmekymmentä vuotta sitten olisi ollut vaikea ennustaa millainen merkitys 2000-luvulla vapaaehtoistoiminnalle on tullut, Kuuskoski sanoo.

Muutama vuosikymmen sitten myöskään kansainvälistyminen ei ollut yhtä hallitseva ilmiö. Maapalloistumiskehitys antaa mahdollisuuden nähdä kansalais-toimintaakin uudessa valossa.

- Globalisaation pääpaino on talouspuolella, mutta siinä on muitakin ulottuvuuksia. Näemme enemmän muiden kulttuurien elämää ja toisten kulttuurien kautta voi jotain omastamme loksahduttaa paremmin paikoilleen, Kuuskoski sa-

noo.

Kuuskoski näkee koulut luontevina paikkoina lisätä tietoisuutta vapaaehtoistoiminnasta ja tehdä siitä alusta asti mutkaton osa elämää.

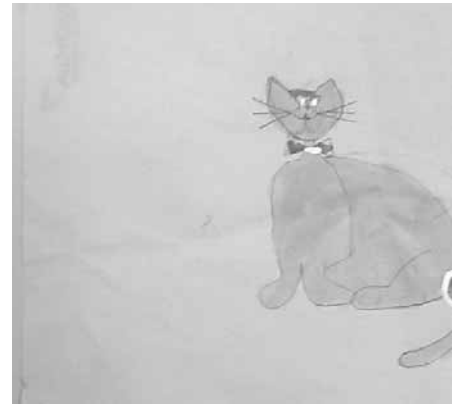
- Tämä on sitä sosiaalista pääomaa ja sen lisäämistä vapaaehtoistoiminnan avulla ihan käytännössä, hän sanoo.

Vapaaehtoistoiminnalla on paikka kansalaisjärjestöjen sydämessä, mutta kaikessa tärkeydessäänkin se on kuitenkin vain kolikon toinen puoli. Yhdessä tekeminen ei saa peittää alleen ihmisten kohtaamisen, yhteen tuleminen merkitystä. Kansalaistoiminnan ei pidä jäädä suorituskeskeisyyden jalkoihin, Eeva Kuuskoski muistuttaa.

- Täytyy muistaa vapaaehtoistoiminnan tärkein edellytys: aktiivinen, vastuullinen ihminen. Hänen kokemuksensa vapaaehtoistoiminnan arvosta myös ratkaisee onko ylipäätään vapaaehtoistoimintaa, Kuuskoski toteaa.

Johanna Koskinen

Vapaaehtoistoiminnan neuvottelukunta on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton hallituksen asettama työryhmä, ks. lisätietoja www.stkl.fi - STKL - työryhmät

Vapaaehtoistoiminnan viikkoa

vietetään 29.11.-5.12.

Viikon aikana järjestetään monenlaisia alueellisia ja valtakunnallisia vapaaehtoistoiminnan tapahtumia. Viikon tarkoituksena on myös muistuttaa kotimaisen ja kansainvälisen vapaaehtoistoiminnan merkityksestä erityisesti osallistumismahdollisuuksien järjestäjänä ja lisääjänä. Teemaviikon avulla halutaan lisäksi nostaa esiin vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä ja sen tarvitsemaa tukea.

Vapaaehtoistoiminnan roolia hyvinvoinnin edistämässä halutaan tehdä näkyväksi myös Kansalaistoiminnan valtakunnallisella tunnustuspalkinnolla, joka jaetaan Kansalaistoiminnan juhlassa 3.12. Palkinto täyttää tänä vuonna kymmenen vuotta.

Vapaaehtoistoiminnan viikon tapahtumista lisää muun muassa: www.stkl.fi

Vertaistoiminta on yhdistysten ydin ja vahva käyttövoima

Paikallisyhdistysten toiminnalle, tuelle ja niiden tarjoamille osallistumismahdollisuuksille on kasvava kysyntä. Yhdistyksissä tunnetaan ihmisten arki ja selviytymisen tavat, erityisesti niillä on tuntuma kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanteeseen. Samankaltaisissa elämäntilanteissa elävien ihmisten keskinäinen vertaistoiminta on ehkä tärkein paikallisyhdistysten tarjoama tukimuoto. Tiedot selviävät Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton uunituoreesta tutkimuksesta, jossa selvitettiin sosiaali- ja terveysjärjestöjen paikallisyhdistysten toimintaa.

Kolmannes paikallisyhdistyksistä on potilas- ja terveysjärjestöjä. Ylivoimaisesti suurin osa on järjestäytyneet osaksi valtakunnallisia liittoja. Joka toisessa paikallisyhdistyksessä on palkattuja työntekijöitä, joka toinen toimii vapaaehtoisvoimin. Yhdistysten tarjoaman tuen ja osaamisen kysyntä on kasvussa, mutta toiminnan kriittinen kohta ovat inhimilliset resurssit. Paikallisyhdistykset ovat kuitenkin kyenneet jopa kasvattamaan toimintaansa muun muassa paikallista yhteistyötä lisäämällä, vaikka vapaaehtoisresurssit eivät ole vahvistuneet.

Vertaistoiminnan merkitys kasvaa

Paikallisen yhdistystoiminnan olennaisin ja merkittävin rooli liittyy siihen, että yhdistystoiminta tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia tavata ja liittyä yhteen. Sekä yhdistysten että järjestöjen aluetyöntekijöiden arvioiden mukaan vertaistoiminta on yhdistystoiminnan ydinaluetta. Suurin osa kaikista vastaajista sekä liitto-, alue- että paikallistasolla pitää vertaistoiminnan merkitystä koko järjestön tai yhdistyksen toiminnassa suurena tai melko suurena. Vertaistoiminta on keskeinen painopistealue kaiken kokoisissa ja ikäisissä yhdistyksissä. Erityisen merkittävänä vertaistoiminta nähdään vammaisjärjestöissä. Sekä paikallisyhdistykset että järjestöjen aluetyöntekijät arvioivat, että vertaistoiminta on selvästi merkityksellisempää kuin muu vapaaehtoistoiminta.

Noin puolet yhdistyksistä oli viimeisen vuoden aikana aloittanut jonkin uuden toimintamuodon. Useimmiten se liittyi vertaistoiminnan kehittämiseen. Yhdistykset olivat sekä aloittaneet uusia vertaisryhmiä että kehittäneet ja organisoineet nykyistä toimintaa esimerkiksi koulutuksen keinoin. Syinä toiminnan kehittämiseksi mainittiin sen kysyntä ja tarve. Paikoin toimintaan oli myös saatu resursseja valtakunnallisista liitoista.

Asiantuntijuutta yli ammatillisuuden

Vertaistuki on käsitteenä noussut esiin vasta viime vuosina, vaikka samoja asioita kokeneiden ja samoissa elämäntilanteissa elävien ihmisten keskinäinen tuki ja elämäkokemuksista kumpuava tieto ovat aina olleet järjestötoiminnan ydintä. Järjestöt ovat olleet edelläkävijöitä organisoidun vertaistoiminnan kehittämisessä, mutta tukimuotona se on vielä verraten nuori. Parikymmentä vuotta sitten ei nykyisessä määrin tunnettu vaihtoehtoa, jossa tuki perustuu vertaistukeen.

Olennaista näissä tukimuodoissa on, että verrattuna perinteiseen vapaaehtoiseen auttamiseen raja auttajan ja autettavan välillä poistuu tai hämärtyy. Vertaistoiminnassa avun saaja on itse myös avun antaja.

Vertaistoiminnan merkitys on korostunut siksi, että siinä on kyse myös toimintanäkökulman muutoksesta, joka osaltaan liittyy useisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Asiantuntijuus on muuttunut: se ei enää ole yhden ammattikunnan yksinoikeus, vaan syntyy ammatillisen ja kokemuksiin perustuvan tiedon yhdistelmänä. Esimerkiksi terveydenhuollossa tämä näkyy siinä, että palvelujen käyttäjän oletetaan olevan sekä vastuullinen että kykenevä tekemään itseään koskevia valintoja.

Vertaistukea etsitään myös sen takia, että identiteetin ja minuuden rakentamiseen liittyvät kysymykset ovat selvästi entistä haasteellisempia. Ihmiset joutuvat kohtaamaan aiempaa useammin ja ennakoimattomammin erilaisia elämäntilanteiden siirtymävaiheita, joissa olosuhteet ratkaisevasti muuttuvat. Yhdistystoimintaan ihmiset osallistuvat usein tilanteissa, joihin liittyy vähittäinen tai äkillinen elämäntilanteen muutos tai siihen liittyvä uhka tai pelko. Ammatillisen tiedon lisäksi näihin siirtymävaiheisiin etsitään kokemustietoa ja vertaisten

tukea. Asiantuntevaa tukea voi odottaa myös toiselta, samoja asioita kokeneelta. Tyypillisiä vertaistuen muotoja ovat erilaiset ryhmät ja kurssit.

Toisten selviytymistarinoilla ja kokemustiedolla on koettu olevan ratkaiseva merkitys sellaisissa tilanteissa, joissa elämän olosuhteet muuttuvat ratkaisevasti esimerkiksi työmarkkinoilta ulos joutumisen, sairastumisen, vammautumisen tai ihmissuhteiden menetyksen seurauksena. Näihin liittyvään yksinäisyyteen, leimautumisen pelkoon ja psyykkisen sopeutumisen haasteisiin voi perinteinen ammattityö vastata vain rajoitetusti: vaikeimmissa kriiseissä ja käännekohdissa vertaisten tukea etsivän ihmisen kysymykset liittyvät siihen, mistä löytää toivoa jaksakseen seuraavaan päivään.

Paikallisyhdistyksillä on tuntosarvet ihmisten elämässä; ne ovat myös yhteisön hyvinvoinnin "peräntätköjä".

Marja Vuorinen, Riitta Särkelä, Anne Perälähti,
Juha Peltosalmi, Pia Londen

PAIKKANSAPITÄVÄT

Sosiaali- ja terveysjärjestöt
paikallisina toimijoina

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

Tukea uusiin ongelmiin

Vastavuoroisten ihmissuhteiden puute on vaikeissa tilanteissa elävien ihmisten kipeimpiä pulmia. Uusiin elämäntilanteisiin sopeutumisen ja yhteiskunnassa toimimisen isoja haasteita ovat sellaisten sosiaalisten areenojen löytyminen, jotka tarjoavat mahdollisuuden vastavuoroisiin ihmissuhteisiin eikä pelkästään tuen kohteena olemiseen. Vertaistoiminnan kysynnän kasvaminen liittyy myös uusiin heikkoihin yhteiskunnallisiin signaaleihin. Vertaistukea etsitään ongelmiin, jotka ovat joko uusia tai joihin ei aiemmin osattu hakea apua. Samoja asioita kokeneiden tukea hakevat nyt myös esimerkiksi syömishäiriöisten lasten vanhemmat, omaishoitajat tai lapsena inestien kokeneet. Paikallisyhdistykset pystyvät tarjoamaan näihin tilanteisiin tietoa ja samastumiskohteita.

Vertaistukitoimintaa ei siis voida toteuttaa pelkin ammatillisin voimin eikä se ole tuotteistettavissa. Kaikessa palvelutuotannossa on siirrytty vähitellen laitoskeskeisyydestä kohti ihmisten tukemista arkielämässä, yhteiskunnassa ja muiden joukossa. Muutos merkitsee myös siirtymistä erillispalveluista arkielämän tukemiseen. Arkisen, ihmisiä lähellä olevan tuen tarjoaminen on järjestöjen erityinen vahvuus. Niissä syntyy yhä edelleen mielekästä toimintaa, joka edistää ihmisten kiinnittymistä yhteiskuntaan kansalaisina, ei pelkästään tuen vastaanottajina.

*Marja Vuorinen, kehittämisspäälikkö,
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

Järjestöbarometri tulossa

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaa selvitetään Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton monivuotisessa tutkimushankkeessa, jonka ensimmäinen julkaisu Paikkansa pitävät ilmestyi marraskuun lopussa. Julkaisussa esitetyt tiedot perustuvat kyselyyn, joka lähetettiin pilot-tialueilla eli Seinäjoen ja Hämeenlinnan seutukunnissa, Itä- ja Pohjois-Lapissa, Joensuussa ja Jyväskylässä paikallisille sosiaali- ja terveysyhdistyksille sekä valtakunnallisten järjestöjen alue- ja piirityöntekijöille. Kyselyyn vastasi noin puolet yhdistyksistä ja hiemen yli 60 prosenttia alue- ja piirityöntekijöistä.

Tutkimushankkeessa on tavoitteena kehittää Järjestöbarometri, joka antaa säännöllistä kuvaa järjestöjen paikallis-, alue- ja valtakunnallisesta tilanteesta.

PAIKKANSÄ PITÄVÄT - sosiaali- ja terveysjärjestöt paikallisina toimijoina. Julkaisija: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Puheenvuoro kansalaistoiminnasta: uudet kansalaistoiminnan muodot eivät murra demokratiaa

Monille ihmisille edustuksellinen demokratia ei riitä eikä äänestämisen yksin vastaa elinympäristöön ja omaan elämään vaikuttamisen tarpeeseen. Monet tarvitsevat myös suoria tapoja vaikuttaa.

Kansalaisliikkeitä syytetään välillä holtittomasta ja järjestäytymättömästä toiminnasta. Lisäksi tunnutaan pelkäävän, että suora vaikuttaminen vähentää uskoa edustukselliseen demokratiaan ja alentaa äänestysinnostusta. Tällöin kansalaisliikkeiden toimintaa ja merkitystä katsotaan yksinomaan perinteisen edustuksellisen demokratian näkökulmasta.

Kansalaistoiminnan etuna ovat joustavuus ja nopeus asioihin reagoimisessa. Erilaiset kansalaisliikkeet ovat myös nostaneet poliittiseen keskusteluun uusia kysymyksiä: ympäristöongelmista ja maailmanlaajuisesta vapaakaupasta on tuotu esiin toisenlaista tietoa niin sanotun virallisen totuuden vastapainoksi. *Pertti Lappalainen* on todennut, että esimerkiksi ydinvoiman vastaiset liikkeet ovat heikentäneet dogmaattista teknologia- ja tiedeuskoa ja näin kiistäneet sen neutraalisuuden. *Villiina Hellsten* puolestaan on muistuttanut, että erilaiset poliittisen toiminnan keinot voivat elää rinnakkain ja ne nostavat yleiseen tietoisuuteen asioita, jotka perinteisesti ovat pysyneet pienten ryhmien tai liikkeiden sisällä.

Erään tutkimusten mukaan ympäri maailmaa levinnyt laaja ja erityisesti nuoria aktivoinut Irakin sodan vastainen protestiaalto ei ole vaikuttanut millään tavoin valtiollisten ja alueellisten vaalien äänestysaktiivisuuteen eikä hallituspuolueiden kannatukseenkaan.

Hetkiaktivismi lisääntyy

Kansalaistoiminta on edellytys demokraattisen yhteiskunnan olemassaololle ja kansalaisliikkeiden toimintamurtaa perinteisiä poliittisia rajoja. Jotta asioihin voitaisiin vaikuttaa, on ihmisillä oltava riittävät tiedot vaikuttamismahdollisuuksista. Yhteiskunnan ilmapiiriin tulee olla sellainen, että

vaikuttaminen on mahdollista.

Yhä useampi löytää toimintaväylän ihmisyhteisöstä, jossa ajatellaan samalla tavalla ja jossa huoli samankaltaisista asioista saa ihmiset toimimaan. Niin sanottu hetkiaktivismi on lisääntynyt ja toiminnan kimmokkeena on yhä useammin jokin yksittäinen asia. Sitä vastaan tai sen puolesta toimitaan ehkä vain yhden tapahtuman, adressin tai rahankeräyksen verran. Toimijat ovat usein yksityisiä ihmisiä eivätkä tapahtumat välttämättä organisoituneen liikkeen tai yhdistyksen järjestämiä. Monet viime vuosien mielenosoitukset on organisoitu tekstiviesteillä ja sähköpostilistoilla, joiden avulla tieto on kiirinyt tuhansille ihmisille. Järjestelyt eivät ole vaatineet juurikaan rahaa eivätkä kovin paljon aikaa.

Organisoimattomasta kansalaistoiminnasta on jo monia esimerkkejä. Luonnonkatastrofit ja sodat saavat ihmisiä liikkeelle, keräämään päiväksi tai pariiksi rahaa osana jonkin järjestön kampanjaa, vaikka eivät aikaisemmin olisi olleet sen toiminnassa mukana. Hyvä esimerkki on myös niin sanottu roskaliike, jossa kerätään roska päivässä ja haastetaan mukaan ystäviä ja muita omiin epävirallisiin verkostoihin kuuluvia ihmisiä.

Toimivat ihmiset ovat liike itsessään, heitä ei mikään sido toisiinsa eikä muita yhteisiä näkemyksiä vaadita.

*Kaisli Syrjänen, vapaaehtoistyön ohjaaja,
Pienperheyhdistys ry
Lisätietoja ja lähteitä:*

*Pertti Lappalainen, Valtiollisista instituutioista toimintaan kansalaisyhteiskunnassa
www.mansetori.uta.fi/foorumi
Sakari Nurmela ja Juhani Pehkonen:
"Nuoret ja vuoden 2003 eduskuntavaalit"
Daniel Blanch: Political participation and disaffection among youth in Spain, Strasbourg 2003
Villiina Hellsten: Uusi politiikka ja poliittisen osallistumisen moninaistuminen: haaste edustukselliselle demokratialle? Kirjassa "Kyllä politiikalle, mutta..." toim. Kari Paakkunainen, 2003*

Tutkimus kirkon vapaaehtoistoiminnasta kertoo että

YKSILÖLLISTYMISKEHITYS EI OLE VIENYT AUTTAMISHALUA

Muutos, kehitys, kasvu, yksilöllisyys ja murros ovat tämän päivän ydinkäsitteitä monilla areenoilla. Meitä ympäröi puhe sisäisestä kasvusta, identiteettityöstä, yksilöllisistä projekteista, lisääntyvistä valinnanmahdollisuuksista, erikoisudentavoittelusta ja yksilöllisyydestä. Tämä on nähtävissä myös nykypäivän suomalaisella yhdistyskentällä. Esimerkiksi **Martti Siisiäisen** jyvaskyläläisistä yhdistyksistä tekemässä tutkimuksessa näitä piirteitä luonnehdittiin termeillä yksilöllisyys ja intressien kirjo, kapea sitoutuneisuus ja ruohonjuuritason keveän rakenteen aloitteet, joiden on tarkoitus palvella pientä intressiryhmää.

Kuinka merkityksellisiä nämä käsitteet ovat arkielämässä? Olemmeko todella yksilöllisen riippumattomia myös arjessa, ihmissuhteissamme, työelämässä ja globaalissa taloudessa? Vapaaehtoistoiminnan tutkimus – ehkäpä ennen kaikkea sen koskettaessa kirkkoa ja sosiaalialaa – on oiva työkalu ja ikkuna, jonka läpi voi tarkastella muutoksen ja jatkuvuuden, identiteetin etsinnän ja arjen käytänteiden sekä yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden vastapoleja.

Tämän päivän yksilöt näyttävät olevan sekä entistä vapaampia perinteisistä traditioista ja sosiaalisista suhteista että entistä sidotumpia uudenlaisiin verkostoihin. Riippuvuus ja riippumattomuus kietoutuvat toisiinsa ja luovat jännitteisen viitekehksen.

Vapaaehtoisuudesta elää sitkeä virhekäsitys

Suomalaiset ovat vapaaehtoisina sangen aktiivisia: 38 prosenttia ilmoittaa osallistuvansa vapaaehtoistoimintaan. Eikirkollinen toiminta kiinnostaa huomattavasti kirkon toimintaa enemmän, sillä vain alle kolme prosenttia on ”puhtaasti” kirkon vapaaehtoistoiminnassa. Kirkon vapaaehtoisuus kiinnostaa ennen kaikkea yli 50-vuotiaita suomalaisia; sama ikäkauma on havaittu myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Toisaalta kaikkein nuorin ikäryhmä, 18-24 -vuotiaat, on aktiivinen, heitä on kirkon vapaaehtoistoiminnassa huomattavasti enemmän kuin

Riippuvuuden ja riippumattomuuden muotoutuminen uudella tavalla on eräs nyky-yhteiskunnan keskeinen jännite. Anne Birgitta Yeung lähestyi väitöskirjassaan tätä yhteisöllisen toiminnan muutosta kirkon vapaaehtoistoiminnan kautta. Samalla piirtyi myös laajempi kuva sosiaalisen yhteistoiminnan ja auttamisen tilasta Suomessa. Keitä vapaaehtoistoiminta yhdistää? Yhdistääkö se suomalaista yhteiskuntaa kokonaisuudessaan?

seuraavaksi nuorinta ikäryhmää.

Ajoittain myös kansainvälisillä areenoilla on esitetty huolestuneita lausuntoja vapaaehtoistoiminnan tilasta. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että suunta on pikemminkin ollut kohti kasvavaa suosiota. Kirkon vapaaehtoisuus on ollut jatkuvassa kasvussa Italiassa, Tanskassa ja Suomessa. Italia, Belgia ja Suomi ovat olleet kirkkovapaaehtoisuuden johtava kolmikko 1990-luvulla. Itse asiassa Suomen kirkkovapaaehtoisuuden nousu 1980-luvulta 1990-luvulle on dramaattisen, jopa hämmäntävän suuri. Osaltaan tätä varmasti selittää vapaaehtoistietoisuuden kasvu, kun esimerkiksi kolmannen sektorin käsite on median kautta tullut

Tämän päivän ihmiset näyttävät olevan sekä entistä vapaampia perinteisistä traditioista ja sosiaalisista suhteista että entistä sidotumpia uudenlaisiin verkostoihin.

tutuksi.

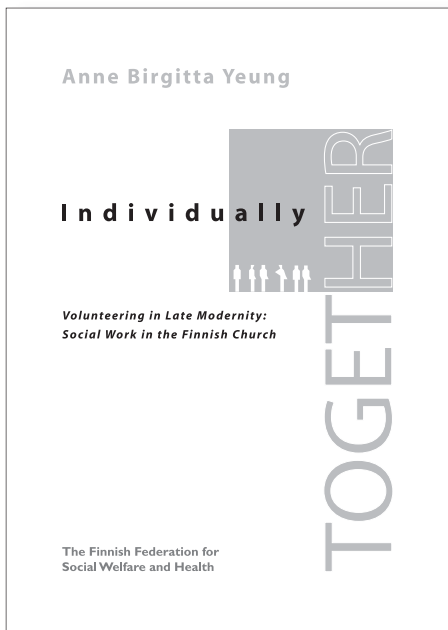
Suomi oli vertailemistani maista johtavia vapaaehtoistoiminnan aktiivisuudessa vuonna 2000. Silti Suomessa ajoittain herää käsitys siitä, että olisimme vapaaehtoisuudessa muita passiivisempia – jopa vapaaehtoistoiminnan kehitysmää. Tästä virheellisestä käsityksestä olisi jo aika päästä eroon.

Sosiaaliset kontaktit ja auttamishalu motivoivat

Vapaaehtoisuusiivissä korostuivat tutkimuksessani aiempia tutkimuksia enemmän erityisesti sosiaalisten kontaktien ja auttamishalun roolit. Kokonaisuudessaan vapaaehtoisuusiivistä piirtyi yllättävänkin monipuolinen kuva; vapaaehtoisuus voi suuntautua itsestä ulospäin (toimintaan, kontakteihin, uusiin asioihin, antamiseen) tai kohti itseä ja sisäisempiä teemoja (pohdintaa, etäisyyttä, tutujen teemojen jatkuvuutta, saamista). Erityisen keskeisiä motiivielementtejä haastattelemillani kirkon sosiaalialan vapaaehtoisilla olivat auttamisen halu sekä toive konkreettisesta toiminnasta, sosiaalisista kontakteista ja vuorovaikutuksesta. Vapaaehtoistoimintaan koettiin sitoututtavan myös toiminnan tarjoama emotionaalinen palkitsevyys, mielihyvä ja ilo, oman hyvinvoinnin edistäminen kuten myös – hyvin vahvasti – ryhmähenki vapaaehtoistojen kesken. Nämä tekijät ovat kaikki myös vapaaehtoistojen jaksamisen ydinelementtejä.

Yksilöiden vapaaehtoisuusiivissä sisältyy moninaisia, jopa ristiriitaiselta vaikuttavia elementtejä. Vapaaehtoisten sitoutuneisuutta edistää kokemus ”itseisyydestä”, tunne, jota voisi kuvata sanoin: ”Tämä on minun juttuni!”. Tulokset osoittavat, että tietyt tämän ajan piirteet, kuten haluttomuus pitkiin sitoumuksiin ja epävarmuus, voivatkin itse asiassa vahvistaa yksilöiden altruismia ja etsiytymistä kohti vapaaehtoistoiminnassa ilmenevää jatkuvuutta ja läheisyyttä.

Myös uskonnollisuuden ja vapaaehtoisuuden kytkökset ovat moninaisia. Henkilökohtainen uskonnollisuus on yhteydessä useisiin motiiveihin, erityises-

Yeungin väitöstutkimus hahmottaa kuvaa vapaaehtoistoiminnan tilasta Suomessa. Vapaaehtoisuus on yhä kunniaansa: yksilöllistymiskehitys näkyy pikemminkin valintojen tekemisessä kuin niiden sisällössä, Yeung toteaa.

edistäjänä sekä luottamuksen ja välittämisen arvojen ja ilmapiirin ylläpitäjänä.

Kirkon vapaaehtoistoiminnassa uskonnollisuus on voimakas pohja sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ja yhtenäisyydelle. Pienet seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt sitovat jäseniään huomattavasti luterilaisia seurakuntia voimakkaammin. Myös evankelisluterilainen kirkko edistää vielä nykyäänkin yhteiskunnan yhtenäisyyttä, joskaan ei niinkään enää uskonnollisessa mielessä kuin arvojen, normien ja altruismin hengen kautta. Näissä etenkin kirkon sosiaalinen toiminta näyttelee keskeistä roolia. Voidaan pohtia miten sosiaaliseen työhön panostaminen vaikuttaa: väljähtyykö vai vahvistuu kirkon uskonnollinen rooli.

Sosiaalisten kontaktien lisäksi vapaaehtoistoiminnan motiivina korostuivat myös epävirallinen oppiminen ja tuoreiden näkökulmien kaipuu. Sosiaaliset riippuvuudet ja riippumattomuudet sekoittuvat yksilöiden vapaaehtoisuuskokeksissa mielenkiintoisella tavalla: useat toivovat ja kaipaavat varsin läheisiäkin sosiaalisia suhteita, mutta toivovat niiden rajoittuvat vain vapaaehtoisuuteen. Samalla vapaaehtoistoiminta tarjoaa kuitenkin merkityksellisen sosiaalisen verkoston, jossa yksilö voi kokea ryhmään kuuluvuutta, vaikka osallistuisi toimintaan vain harvakseltaan ja vaikei oikeastaan koskaan tapaisi suurempaa vapaaehtoistojen joukkoa.

Vapaaehtoistoiminnan kaltaiset, osittain järjestetyt ja ikään kuin viralliset sosiaaliset sidokset, ovat kiehtovalla tavalla tämän päivän epävirallisia ja nimenomaan epävirallisiksi koettuja sidoksia.

Väitöstutkimukseni tulokset alleviivaavat voimakkaasti altruismin ja välittämisen teemojen keskeisyyttä vapaaehtoisuudessa ja laajemminkin suomalaisten arjessa. Välittämisen kielikään ei ole käynyt vieraaksi: aineistoissani esiintyi useinkin käsitteitä kuten empatia, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja jopa uhraus. Esitettiin myös toiveita, että oma vapaaehtoisuus edistäisi välittämisen ja lähimmäisrakkauden eetosta yhteiskunnassamme.

Kokonaisuudessaan voidaan sanoa, että auttamishalu ja yksilöllisyyden vastakkaisuus ei nähdäkseni ole millään tavoin perusteltu. Tuloksissa käytetään altruistisen individualismin käsitettä kuvaamaan nimenomaan sellaista asennetta, jossa vapaaehtoisuuden kautta toteutetaan omaa identiteettiä, persoonallisuutta ja intressejä auttamisen ja yhteistoiminnan kautta. Tähän käsitteeseen voidaan tiivistää useiden haastattelemiini vapaaehtoisten – erityisesti nuorempien vapaaehtoisten – näkökulma.

Kirkko on vielä nykyisen yksityistyneen uskonnollisuuden ja pluralismin aikanakin keskeinen, ehkäpä keskeisin, altruismin instituutio ja auttamisen ihanteiden ylläpitäjä suomalaisessa yhteiskunnassa. Olen tulkinut altruismin edustavan Suomessa ikään kuin kulttuurista jatkuvuutta, jonka ylläpitämisessä luterilaisella kirkolla on mielenkiintoinen roolinsa – rooli, joka voi paradoksaalisesti hyvinkin olla erityisen korostunut juuri nykyisenä, osittain sekularisoituneena aikana.

Kaiken kaikkiaan tutkimustulokset osoittavat vapaaehtoistoiminnassa ilmenevän toisiaan täydentäviä kiehtovia vastinpareja: yksilöllistymiskehityksen liikettä sekä sen vastaliikettä. Juuri vapaaehtoistoiminta osoittautuu olevan erityisen monipuolinen kenttä niin sosiaaliselle riippumattomuudelle kuin myös uusille riippuvuuksille. Muutos, henkilökohtainen etsintä, yksilöllisyys ja yksilölliset toiveet kuten myös jatkuvuus, arkiset aktiviteetit, yhteisöllisyyden toiveet ja yhteisöllisyyskin ovat vapaaehtoistoiminnassa läsnä.

Teksti perustuu Anne Birgitta Yeungin väitöskirjaan Yksilöllisesti yhdessä.

Vapaaehtoistoiminta myöhäismodernina aikana: Suomen kirkon sosiaalinen työ.

Julkaisija: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 2004.

Lisää tietoa Sosiaali- ja ter-

veysturvan keskusliiton julkaisuista lehden sivulla 29 sekä internetissä www.stkl.fi - julkaisut.

Internet-sivuilla kaikki ajantasainen tieto uutuuksista. Myös tilaaminen on mahdollista [www-sivujen kautta](http://www.sivujen.kautta).

Muista tilata myös Sosiaali- ja terveysturvan kalenterit ensi vuodeksi!

ti altruismiin. Uskonnollisten yksilöiden välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, onko vapaaehtoisuuden ydin auttamisessa, jolle usko luo lisänäkökulman ja perusteen vai uskonnon harjoittamisessa, jolle auttamistoiminta muodostaa yhden kanavan.

Mielenkiintoista kyllä, uskonnollisuus edistää kuitenkin myös ei-kirkollista vapaaehtoisuutta. Suomalaisten luterilaisten kohdalla on siis usein niin, että vaikka yksilö olisi uskonnollisestikin motivoitunut vapaaehtoisuuteensa, hän saattaa kokea mielekkäämmäksi areenaksi jonkin muun kuin seurakuntatoiminnan. Tutkimushaastatteluisa kävi jopa ilmi, etteivät kaikki vapaaehtoiset välttämättä edes tiedosta olevansa kirkon vapaaehtoistoiminnassa. Kirkon useat vapaaehtoistointipisteet ovat selkeästi matalan kynnyksen paikkoja, joissa kirkon oppi ja arvot eivät kuitenkaan välttämättä ole kovin selkeästi läsnä.

Vapaaehtoistoiminta on monin tavoin oman itsen ja omien intressien, arvojen sekä, kirkon vapaaehtoistoiminnassa, uskonnollisuuden toteuttamisen areena. Individualismi on yksilöllisyyttä ja ei-perinteikkyyttä pikemminkin valintojen tekemisessä, ei välttämättä niinkään niiden sisällöissä.

Yksilöllisyys ja auttamishalu eivät ole vastakohtia

Yhteiskunnan yhteisöllisyyden hauraita sidoksia ja sosiaalista koheesiota vapaaehtoisuus edistää erityisesti kolmella tavalla: konkreettisena yhteistoimintana, sosiaalisten tunteiden ja solidaarisuuden

Yleishyödyllisistä palveluista ei kannata tehdä listaa

Yksittäisten palveluiden luokittelu yleishyödyllisiksi ei ole kannatettava etenemistapa. Listat vanhenevat nopeasti eivätkä ne ratkaise tulkintaongelmia, toteaa ylitarkastaja Markus Seppelin sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Yritysten asemaa ja oikeuksia halutaan vahvistaa EU:n yhteisillä sisämarkkinoilla. Yritysten aseman vahvistamista valmistellaan nyt lähinnä suhteessa siihen, mitkä ovat julkisen vallan oikeudet ja mahdollisuudet puuttua yritysten toimintaan ja säädellä niiden käyttäytymistä sisämarkkinoilla.

Julkisen vallan tehtävänä on turvata kansalaisten oikeudet ja tasavertainen kohtelu. Ovatko nämä periaatteet vaarassa joutua ristiriitaan taloudellisen kasvun, tehokkuuden ja kilpailukyyn turvaamisen kanssa? Tähän laajaan yhteiskuntapoliittiseen kysymykseen liittyy myös keskustelu yleishyödyllisten palveluiden erityisasemasta suhteessa sisämarkkinoiden vapauteen.

Eri palveluja on kuitenkin käsitteellisesti vaikea erotella yleishyödyllisiin ja muihin, taloudellisiin ja ei-taloudellisiin, vastikkeellisiin ja vastikkeettomiin, kaupallisiin ja ei-kaupallisiin. Erotteluissa törmätään määritelmien tulkintaongelmiin. Tulkinnoissa voidaan helposti puuttua myös sisältökysymyksiin, mikä johtaa eri tasojen ja elinten toimivallan rajojen hämärtymiseen. Yksittäisten palveluiden luokittelu yleishyödyllisiksi ei ole kannatettava etenemistapa. Listat eivät ratkaise tulkintaongelmia.

Perinteinen jako ei enää päde

Kansallista keskustelua vaikeuttaa se, että yleishyödyllinen palvelu on Suomen lainsäädännöllä vieras käsite. Perinteinen jakolinja yksityisiin ja julkisiin palveluihin ei päde palveluiden yleishyödyllisyyttä arvioitaessa. Sekä yksityiset että julkiset organisaatiot voivat tuottaa yleishyödyllisiä palveluita, joista saattava hyöty ei kohdistu vain yksittäiseen kuluttajaan vaan niiden tuottamisesta hyötyvät myös muut. Lisäksi palveluiden tuottamiseen voidaan liittää myös arvosii-

donnaisia tai poliittisia tavoitteita. Näitä ovat esimerkiksi oikeudenmukaisuuden toteutuminen, palveluiden tasa-arvoinen saatavuus, laadun varmistaminen palvelun hinnasta riippumatta tai työllisyyden edistäminen. Mitä enemmän palveluilla on yleistä etua palvelevia vaikutuksia tai mitä enemmän niiden tuottamiseen liitetään poliittisia tavoitteita, sen huonommin markkinat toteuttavat näitä päämääriä ilman sääntelyä.

Sosiaali- ja terveysalan palveluilla on useimmiten yleishyödyllistä taloudellista merkitystä. Palveluiden tarjontaan ja saatavuuteen liitetään myös tavoitteita, joihin markkinat eivät automaattisesti vastaa. Siksi sosiaali- ja terveyspalveluiden tuotantoa ei ole haluttu jättää pelkästään tehokkuus-, tuottavuus- ja taloudellisuusarvoja korostavien vapaiden markkinoiden varaan. Suomessa julkinen valta, lähinnä kunnat ovat vastanneet sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä sekä pääosin myös tuotannosta. Yleishyödyllisillä järjestöillä ja yksityisillä tuottajilla on ollut täydentävä rooli. Joissakin tapauksissa on voitu käyttää myös yksityisiä monopoleja yleishyödyllisten palveluiden tuottamiseen.

Kansallisen palvelujärjestelmän arvot keskusteluun

Keskustelua yleishyödyllisistä sosiaalipalveluista on virittänyt komission tämän vuoden toukokuussa julkaisema valkoinen kirja yleishyödyllisistä palveluista. Komissio aikoo antaa ensi vuoden kuluessa tiedonannon, jossa tarkastellaan yhteisön politiikkaa yleishyödyllisten sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjoamisessa. Sosiaalisen suojelun komitean alaisuudessa on toiminut usean jäsenen edustajista koottu ryhmä, joka on laatinut komission valmistelutyön tueksi taustamuistion. Muistio käsittelee yleishyödyllisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä EU:n sisämarkkinasäännösten ja kilpailulainsäädännön soveltamisen näkökulmasta.

Selvitystyötä varten on EU:n jäsenmaille lähetetty epävirallinen kysely, jossa niitä pyydetään tuomaan esiin sisämarkkinoiden kansallisen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän toiminnalle aiheuttamia ongelmia. Näkemyksiä

pyydetään myös niistä toimista, joita unionin tasolla tarvitaan yleishyödyllisten sosiaalipalveluiden ja EU:n lainsäädännön suhteen selkeyttämiseksi. Vastauksia kyselyyn toivotaan joulukuun puoliväliin mennessä. Suomen vastausta valmistellaan parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön johdolla.

Perusteellinen kansallinen keskustelu yleishyödyllisten palveluiden erityispiirteistä on tärkeää, sillä palveluiden sisämarkkinoiden kehitys ei voi olla vaikuttamatta myöskään sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisen ehtoihin. Siksi kansalliseen palvelujärjestelmään liitetyt arvot ja päämäärät on kyettävä tuomaan aiempaa selkeämmin esille. Vapaiden markkinoiden iskusanoja ovat kilpailukyky, taloudellisuus, tehokkuus ja tuottavuus. On ilmaistava selväsanaisesti mitä muita päämääriä liitetään nykyiseen suomalaiseen tapaan tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluita. Vain tällöin voidaan tarkastella eri tavoitteiden mahdollisia ristiriitoja.

Ennen lopullista kannanmuodostusta ministeriössä katsotaan missä muodossa uusi palveludirektiiviesitys hyväksytään. Palveludirektiiviesitys sisältää vähän konkreettisia muutoksia nykyiseen tilanteeseen, mutta vahvistaa jo toteutuneen kehityksen ja antaa tukevamman oikeudellisen perustan EU:n kilpailulainsäädännön, tuomioistuinkäytäntöjen sekä julkisten hankintojen ja valtiontukisäännösten viitoittamille ratkaisuille.

On myös tiedostettava seuraukset, joita markkinoiden avaaminen kansainväliselle kilpailulle aiheuttaa. Monikansallisten yritysten mukanaan tuomat palvelukulttuurin muutokset eivät saa tulla yllätyksenä. Hyvinvointipalveluiden tuottajille asetettujen ehtojen, laatukriteerien sekä valvonnan on oltava kunnossa. Myös hallinnossa joudutaan entistä yksityiskohtaisemmin pohtimaan mitkä tekijät ovat laadukkaan henkilökohtaisen palvelun takeita. Onko esimerkiksi voittoa tavoittelemattomalla toiminnalla sellaista arvoa, joka jää markkinakilpailussa huomiotta? Tai onko yleishyödyllisten palveluiden tuotannossa sellaisia seikkoja, jotka vaativat suojaa vapaalta markkinakilpailulta, onko erityisiä säädöksiä ylipäätään syytä antaa ja miten suoja voitaisiin yhteisöläinsäädännössä toteuttaa? Keskustelu näistä kysymyksistä on vasta käynnistymässä.

Markus Seppelin, ylitarkastaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Talous ja sosiaalinen samalle viivalle, kiitos!

Yleishyödylliset palvelut ja palveludirektiiviluonnos täytyy asettaa siihen valoon, jonka koko unionin läpäisevä talouspainotteisuus luo.

Talouden ja kilpailukyvyyn lähtökohdat ovat perinteisesti olleet vallitsevina Euroopan unionin kehittämisessä. Lissabonin strategiassa talouskasvun ja kilpailukyvyyn rinnalle kuitenkin nostettiin työllisyys, sosiaalinen ulottuvuus ja koheesio sekä ympäristöasiat. Jäsenmaiden päämiesten hyväksymässä strategiassa eri politiikkalohkojen välille haluttiin saada aiempaa parempi tasapaino, joka näkyisi myös unionin kehitysuunnassa. Ovatko muut tavoitteet kuin talous ja kilpailukyky kuitenkin unohtumassa?

Palveludirektiivi on syksyn mittaan ollut eduskunnan käsittelyssä ja sen valmistelu jatkuu. Yhtä mieltä on oltu siitä, että palveluiden kaupan vahvistuminen ja palveluiden vapaan liikkuvuuden esteiden poistaminen ovat myönteisiä asioita. Toisaalta palvelukaupasta käydyssä keskustelussa on korostettu sitä, että kaupan tehostaminen ei saa tapahtua millä hinnalla tahansa.

Suuren valiokunnan kanta sitoo

Suuri valiokunta otti lausunnossaan lokakuun puolivälissä tiukasti kantaa hyvinvointipalveluiden puolesta. Se edellytti direktiiviehdotuksen epäselvyyksien selvittämistä jatkovalmistelussa siten, ettei hyvinvointipalveluiden kansalliselle järjestämistavoille aiheudu haittaa ja riskejä. Maan rajojen yli tuotettujen palveluiden ja toisaalta sijoittautuneiden palveluiden eron tulee olla selvästi määritelty. Palveludirektiiviehdotuksessa ollut alkuperämaaperiaate, jossa palveluita maan rajan yli tuotettaessa noudatettaisiin yrityksen kotimaan lainsäädäntöä, sai tuomion. Suuri valiokunta katsoi, muiden valiokuntien tapaan, että alkuperämaa-periaate ei lainkaan sovellu sosiaali- ja terveyspalveluihin. Suomalainen lainsäädäntö Suomessa toimittaessa turvaa asiakkaiden aseman ja oikeusturvan eikä aiheuta ulkomaisille yrityksille kilpailuetua. Apteekkitoiminnan, alkoholin vähittäismyyntimonopolin ja raha-

pelitoiminnan katsottiin myös kuuluvan palveludirektiivin ulkopuolelle.

Suuren valiokunnan kanta velvoittaa neuvottelijoita jatkossa. On ymmärrettävää, että kompromisseja tarvitaan, mutta niitä ei voitane tehdä eduskunnan kantaa sivuuttamatta ja hyvinvointipalveluiden kustannuksella. Nykyisessä muodossaan palveludirektiiviluonnos ei näytä saaneen minkään maan tai tahon varauksetonta tukea. Eri maat valvovat tiukasti omaa etuaan. Myös eurooppalaisten yritysten kriittisyyden kerrotaan kasvaneen. Palveludirektiiviprosessi saattaa vielä mutkistua ja pitkittyä. Nähtäväksi jää, käsitelläänkö palveludirektiiviä vielä Suomen puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2006.

Unionissa pyritään määrittelemään yleishyödyllisiä palveluita laajemminkin ja pohditaan niiden sääntelyn tarvetta. Siinä keskustellaan myös yleishyödyllisistä sosiaalipalveluista. Yksittäisistä palveluista ei kaivata luokittelua eikä listaa, mutta on kuitenkin tärkeää käydä vilkas ja laaja keskustelu kotimaassa hyvinvointimallimme piirteistä ja kriteereistä. Onko siinä sellaisia tekijöitä ja tulkintoja, jotka varmistaisivat sosiaalipalveluiden laadun ja aseman myös silloin, kun niitä tuottavat yksityiset palveluntuottajat ostopalveluina? Keskustelu on myös valmistautumista komission ensi vuoden lopussa antamaan tiedonantoon yleishyödyllisistä palveluista. Pohjimmiltaan on kysymys siitä, mitä tavoitteita ja arvoja haluamme sosiaali- ja terveyspalveluidemme toteuttavan tulevaisuuden Suomessa.

Wim Kok ei muista sosiaaliturvan tarpeellisuutta

Unionin sosiaalisen ulottuvuuden arvoonsa nostavaa Lissabonin strategiaa on **Wim Kokin** johdolla arvioitu korkean tason työryhmässä. Arviointiraportissa viitataan strategian eri tavoitteiden tasapainoiseen kehittämiseen, mutta se ei millään tavalla näy toimenpide-ehdotuksissa. Tavoitteiden saavuttamiseksi on raportissa nostettu esiin viisi kiireellistä toimenpidealuetta: tietoyhteiskunta, sisämarkkinat, yrittämisen ilmapiiri, työmarkkinat ja kestävä ympäristöpolitiikka. Miten on mahdollista, että raportti jätti

täysin huomiotta sosiaalisen koheesio- ja köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen tavoitteiden edistämisen? Raportin perusteella näyttää siltä, että sosiaalista ulottuvuutta polkeva suunta vahvistuu unionissa edelleen.

Ehkä laajemminkin unionissa, myös Suomessa, on nähtävissä tavoite sosiaaliturvajärjestelmien muokkaamisesta siihen suuntaan, että ne eivät ole ”rasite sisämarkkinoiden esteettömälle toiminnalle.” Jos kansalaisten luottamus hyvinvointipalveluihin ja hyvinvointimalliimme otetaan vakavasti, vastaus tähän pyrkimykseen voi Suomessa olla vain jyrkkä ”ei.”

Raportin perusolettamus ja lähtökohdat näyttävät olevan, että taloudellinen kasvu on automaattisesti hyväksi ja merkitsee myönteisiä asioita kaikille. Taloudellinen kasvu voi kuitenkin joko lisätä tai vähentää sosiaalista koheesiota ja inklusiota. Raportti korostaa näytön tärkeyttä: sosiaalipolitiikan tehokkuus pitää todistaa. Se kuitenkin unohtaa sen, että sosiaaliturvaan sijoittaminen on edellytys kestäväälle kasvulle sekä sen taloudelliselle ja sosiaaliselle perustalle.

Sosiaalisen ulottuvuuden merkityksen voi toki perustella myös talouden termeillä. Taloudellisen kasvun, uusien työpaikkojen ja työntekijöiden riittävyyden kannalta on välttämätöntä, että köyhyyteen ja syrjäytymiseen puututaan. Pelkästään talouden näkökulmasta arvioiden sillä, että unionin lapsista viidennes elää köyhyydessä, on suuri merkitys. Työmarkkinoita halutaan joustavammiksi, mutta siihen sopeutuminen edellyttää hyvää sosiaaliturvajärjestelmää toimiakseen.

On tärkeää, että Kokin työryhmän raportti ymmärretään vain yhdeksi näkemykseksi Lissabonin strategian tavoitteiden toteutumisen ja niiden edellyttämien keinojen pohdinnassa. Jäsenvaltioiden ja niiden päämiesten, komission ja eri intressitahojen näkemysten pitäisi jatkossa nostaa esiin myös muut politiikkalohkot ja niiden tavoitteet; eri alueiden tasapainoisen kehittämisen tulisi nousta uudelleen vahvasti esiin myös jäsenmaiden päämiesten ja hallitusten suulla. Vain näin Lissabonin strategia voi olla vakavasti otettava väline Euroopan sosiaalisen mallin rakentamisessa.

*Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja
Sosiaali- ja terveysalan keskusliitto*

Rakennerahastouudistuksella helpotusta hallintaan

EU:n viimeisimmän laajentumisen myötä unionimaiden väliset kehityserot ovat kaksinkertaistuneet. Tämä lisää odotuksia rakennerahastolle ja myös paineita niiden uudistamiseksi. Uudistusten toivotaan keventävän rakennerahastotukien suuritoista hallinnointia, mutta helpotusta maksatuskäytäntöihin ei ole heti luvassa.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana on otettu suuri askel EU-maiden välisten tulo- ja työllisyserojen pienentämisessä. Tällä hetkellä vanhoista jäsenmaista enää kolme saa tukea koheesiorahastosta. Viime kevään laajentumisen myötä EU:n sisäiset kehityserot kuitenkin kaksinkertaistuivat. Uusien jäsenten taloudellinen ja sosiaalinen kehitystaso toivat haasteita unionin yhteisvastuullisuuteen tähtäävään aluepolitiikkaan, kilpailukykyyn ja kestäväen kehityksen strategiaan.

- Unionin bruttokansantuote nousi uusien jäsenmaiden myötä viisi prosenttia, mutta asukasta kohti se laski 12,5 prosenttia. Samalla kasvoivat paineet sen suhteen, mistä otetaan rahat koheesiopo-

litiikkaan, totesi alue- ja kuntaministeri **Hannes Manninen** rakennerahastojen uudistusta pohtineessa tilaisuudessa Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitossa.

Komissio antoi viime heinäkuussa ehdotuksen uusista alue- ja rakennepolitiikan välineistä ajalle 2007-2013. Jäsenmaat laativat parhaillaan kannanottojaan ehdotukseen ja valmistelut on tarkoitus saattaa päätökseen vuoteen 2006 mennessä. Tuen suurin saaja ovat uudet jäsenmaat ja pääpaino on köyhimpien alueiden tukemisessa sekä alueellisen kilpailukykyyn, työn ja alueellisen yhteistyön edistämiseksi. Hankalaksi koettua hallinnointijärjestelmää pyritään yksinkertaistamaan suhteellisuusperiaat-

teen avulla siten, että jäsenmaat saisivat entistä laajemman vastuun hankkeiden tarkastuksista ja EU suorittaisi vain pistokokeita. Ehdotuksen mukaan aluepoliittiset linjaukset tehdään jatkossa maakohtaisesti. Järjestelmää halutaan selkeyttää karsimalla rahastojen lukumäärää kuudesta kolmeen. Jatkossa jokainen ohjelma on tarkoitus rahoittaa vain yhdestä rahastosta.

Ministerin mukaan Suomen tavoitteena on säilyttää maamme alue- ja rakennepolitiikan rahoitus nykytasollaan ja neuvotella pysyvä sopimus vuoteen 2013 asti. Tällä hetkellä unionin jäsenmaksu on hieman yli prosentin maiden kansantulosta. Nettomaksajamaat, joihin myös Suomi tulevaisuudessa kuuluu, pyrkivät laskemaan maksun yhteen prosenttiin.

Alue- ja kuntaministeri Hannes Manninen kuvasi rakennerahastoihin kohdistuvia uudistuspaineita unionin tasaisen kehityksen saavuttamiseksi. Projektikoordinaattori Paula Välimäki kertoi kokemuksia rakennepolitiikasta käytännössä.

Ministerin mukaan Suomi ottaa kuitenkin jäsenmaksuneuvotteluissa välittävän ja joustavan roolin.

Runsaasti kritisoituun maksatusten jälkijättöisyyteen Manninen ei luvannut pikaista ratkaisua. Sisäasiainministeriössä ollaan kuitenkin valmiita etsimään maksukäytäntöihin helpotuksia. Myös valtiovarainministeriö kaavailee työryhmää pohtimaan rakennerahastojen hallinnointia.

Yhteistyötä oppimassa

Käytännön esimerkin rakennepolitiikan vaikutuksista lähialueyhteistyöhön tarjosi projektikoordinaattori **Paula Välimäki** Sininauhaliitosta. Interreg-ohjelmasta rahoitetun suomalais-virolaisen Sillakaar-yhteistyöhankkeen tavoitteena oli vähentää Viron päihdeiden käytön seurausilmiöitä lahden tällä puolen. Järjestöjen yhteistyöhön osallistui myös Helsingin kaupungin sosiaalitoimi.

Välimäen mukaan käynnistysvaikeuksia aiheutti virolaisten järjestöjen pelko hankkeen suurista vaatimuksista. Verkoston kokoaminen oli haastavaa, sillä sitoutuminen pitkiin hankkeisiin ja yhdessä toimiminen olivat virolaiselle järjestökentälle uutta. Yhteistyö rakentui yhdistysten sijaan niissä toimivien hen-

kilöiden varaan. Verkostojen tavoitteena oli tukea järjestöjen vuorovaikutteista toimintaa ja kannustaa aktiiviseen toimijuuteen.

Elokuussa päättyneen kolmivuotisen hankkeen tuloksia olivat Viron päihdetyönkoulutukseen valmistunut arvokasvatusohjelma sekä viron ja venäjänkieliset koulutusmateriaalit. Pysyviksi toiminnoiksi jäivät myös katulasten leirit ja päiväkeskustoiminnan suomalainen tukiverkosto, jonka kautta Virossa saatiin oppia myös Suomeen.

Välimäki totesi, että hanke laittoi Sininauhaliiton talous- ja projektihallinnon koviin. Hankkeen hedelmänä syntyikin Sillakaar-malliin perustuva arjenläheinen projektiopas jäsenjärjestöjen käyttöön.

- Opimme, että yksinkertainen on kaunista. Kaikkia tavoitteita ei olisi tarvinnut toteuttaa samanaikaisesti, Välimäki tiivisti.

Hankeklinoita järjestöjen tueksi

Rakennerahastoehdotuksessa sosiaalisen osallisuuden periaatteella on tärkeä osa,

mutta järjestötoimijat ilmaisivat huolensa sen toteutumisesta käytännössä. EU:n yleisten tuottavuustavoitteiden pelättiin ajavan sosiaalisen osallisuuden ja eettisen työllistämisen yli. Siksi toivottiinkin tiiviimpää ministeriöiden välistä yhteistyötä rakennerahastoihin liittyvien toimintaohjelmien laadinnassa ja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriölle aktiivisempaa roolia.

Suomi ottaa jäsenmaksuneuvotteluissa välittävän ja joustavan roolin.

Equal-yhteisöhanke mainittiin hyvänä esimerkkinä osallistavasta kumppanuushankkeesta. Sen

tulevaisuus osana aluekehitysrahastoa aiheutti kuitenkin huolta. Järjestöjä kehoitettiin entistä vahvemmin tuomaan työllistämismahdollisuutensa esiin ja toivottiin, että ne löytäisivät tiensä myös ministeriöiden strategioihin.

Järjestöedustajat ottivat tyytyväisinä vastaan ehdotuksen rahoitusohjelmien hallinnoinnin selkeyttämisestä. He toivoivat lisäkoulutusta muutoksista ja ehdottivat järjestöklinoitten perustamista hankeviidakkossa selviytymiseen. Kuluvan kauden hyvistä käytännöistä jäätettiin odottamaan koottua tietoa.

Mari Saarteinen, projektisihteeri,

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Kolmen maan järjestösektorit vertailtavina

Iso-Britannian Suomen suurlähetystö järjesti marraskuussa seminaarin, jonka teemana oli järjestöjen rooli eri maissa. Keskusteluasetelma oli mielenkiintoinen, sillä tarkasteltavina olivat Iso-Britannia, Viro ja Suomi – kaikkien kolmen järjestösektori, asema julkisen sektorin kumppanina sekä myös maiden alaa sääntelevä lainsäädäntö hyvin erilaisia. Seminaariin osallistui järjestötoimijoita ja korkeita virkamiehiä kaikista kolmesta maasta.

Tavoitteena oli arvioida järjestöjen roolia ja sen muutosta erityisesti palveluiden tuottamisessa. Iso-Britanniassa vapaaehtoisjärjestöillä (voluntary sector) on merkittävä rooli palvelutuotannossa ja oma sopimuskäytäntönsä julkisen sektorin kanssa. Suomessa järjestöjen merkitys palvelutuotannossa on ollut kasvava; ne tuot-

tavat ostopalveluina sosiaalipalveluista jo 17 prosenttia ja terveyspalveluista 5 prosenttia. Virossa järjestökenttä on aktiivisessa rakennusvaiheessa. Tällä hetkellä Viron järjestösektori on hyvin monimuotoinen ja jopa pirstaleinen, sillä siihen lasketaan kuuluvaksi lähes kaikki, mikä "ei ole valtion tai kirkon toimintaa." Iso-Britanniassa rahoituksen myöntäminen kolmannen sektorin toimijoille on osittain Suomen käytäntöä vapaampaa; Iso-Britanniassa yleishyödyllisiksi ja siten hyväntekeväisyysavustuksiin oikeuttavaksi saatetaan laskea muun muassa yksityiskoulut.

Pitkäjänteisen rahoituksen saaminen ja toisaalta lyhyet sopimukset ovat erittäin suuria haasteita etenkin Iso-Britannian ja Viron järjestöille. Seminaariosanottajat jakoivat näemyksensä siitä, että järjestöjen ensisijainen tehtävä ei ole palveluiden tuottaminen, vaan oleellisempi merkitys niillä on demokratian vahvistajina, vaikut-

tajina ja osallistumisväylien tarjoajina. Mielenkiintoinen ero maiden välillä näkyi myös järjestöjen ja julkisen suhteissa. Iso-Britanniassa on kehitetty julkisen ja järjestöjen suhteita määrittävä sopimus (Compact) ja Virossa vastaavaa ollaan kehittämässä. Suomessa on pitkät, vakiintuneet perinteet esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen konsultoinnista kansallisella tasolla asioiden valmistelussa, mutta tällä ei ole sopimuspohjaa. Kaikkia kolmea maata yhdisti se seikka, että paikallisen tason toiminnassa on paljon kehitettävää, jotta järjestöt saavat ja löytävät paikkansa keskusteluosapuolina.

Vuoropuhelu seminaarin teemoista jatkuu ensi vuoden puolella. Mahdollisia yhteistyön kohtia voisivat olla muun muassa vanhusten huollon joidenkin osa-alueiden kehittäminen sekä yhteiset, voimia kokoavat vaikuttamistoimet Euroopan unionin tasolla.

Riitta Särkelä

Euroopan maiden välillä on HUOMATTAVIA EROJA KOLMANNEN SEKTORIN ROOLEISSA

Kolmannen sektorin tulevaisuus muotoutuu julkishallinnon, liike-elämän ja kansalaisyhteiskunnan osin ristiriitaisten odotusten ja valintojen paineissa. Toisaalta myös järjestösektori on voimakkaasti muutoksessa mukana. Euroopan maiden järjestösektorien omaksumista toimintamalleista ja -suunnista voi erottaa yhdenmukaisuuksia. Matti Kari pohtii järjestömallien eroavuuksia muun muassa palvelutuottaja- ja ilmaisuroolien sekä eri maiden sosiaaliturvaideologioiden valossa. Artikkelin perustuu eurooppalaista kolmatta sektoria käsittelevään raporttiin.

Kolmanneksi sektoriksi kutsutaan yleensä voittoa tuottamattomia järjestöjä. Ne toimivat yhteiskunnan eri alueilla; kulttuurista ja urheilusta sosiaali- ja terveyspalveluihin. Jossakin muodossa niitä löytyy varmaankin kaikista maailman maista. Euroopassa järjestöillä on pitkä historia, joka tosin vaihtelee voimakkaasti maittain. Niinpä nykyinenkin kolmannen sektorin tilanne on niissä kaikissa erilainen. Tässä suhteessa kolmas sektori muistuttaa sosiaaliturvajärjestelmiä, joilla on tietyt yhteiset piirteet, mutta erilaisen historiallisen, taloudellisen ja poliittisen kehityksen seurauksena ne kuitenkin ovat kaikki erilaisia. Onkin mielenkiintoista havaita, että eräissä kolmatta sektoria koskevissa tutkimuksissa sen luokitellaan eri maissa edustavan erilaisia malleja. Kolmannen sektorin ja sosiaaliturvajärjestelmien luokittelut perustuvat paljolti samoille kriteereille.

Sosiaaliturvamalleilla ja järjestöjen asemalla yhteys

Mallien taustalla on kunkin maan historiallinen kehitys, jossa tärkeitä ovat valtasuhteet sosiaaliluokkien, valtion ja yhteisön (society) välillä. Näin esimerkiksi eliittien suhde kuninkaan yksinvaltaan, keskiluokan asema, työväenluokan kehitys ja maatalouden liikäväestöä koskevan ongelman ratkaisu toimivat selittävinä tekijöinä. Gösta Esping-Andersen määrittää sosiaaliturvan mallin tarveharkintaista sosiaaliturvaa antavaksi liberaaliksi tai anglo-saksiseksi, kun kuninkaan valta on rajallista, mutta porvaristo on vahva. Iso-Britannia edustaa Euroopassa tällaista mallia. Korporatistinen malli on vallalla Keski-Euroopassa. Sen puitteissa julkinen valta tarjoaa laajasti sosiaaliturvaa, mutta järjestelmä perustuu "esimoderneihin rakenteisiin" eli lähinnä kirkkoon. Määrittäviä ovat voimakas

aristokratia ja vahva valtio. Pohjoismaiden sosiaalidemokraattinen malli taas edellyttää vahvaa työväenluokkaa, joka on kehittänyt universaalit järjestelmät yhteistyössä keskiluokan kanssa.

Liberaalissa mallissa, kun sillä kuvataan kolmatta sektoria, julkinen valta antaa vaatimatonta sosiaaliturvaa ja kolmannen sektorin toimijat ovat vahvoja. Keskiluokkaiset arvot ovat korostuneita ja niitä vastustavat eliitit ja työväenluokka ovat vähäisempiä vallankäyttäjiä. Kolmas sektori on suhteellisen laaja ja sen tärkeänä tehtävänä on toimia palvelutuottajana. Tutkijoiden mukaan mallimaita ovat Yhdysvallat ja Australia. Iso-Britannia on tutkijoiden luokittelussa enemmänkin monen mallin sekamuoto, koska siellä on universaali kansanterveysjärjestelmä.

Vastakohtana liberaalille mallille toimii sosiaalidemokraattinen malli, jossa julkisen vallan tarjoama sosiaaliturva on laaja ja siten kolmas sektori ei ole kovin hallitsevassa asemassa. Se on kuitenkin suhteellisen mittava. Tässä mallissa kolmas sektori ei niinkään tuota palveluja, vaan on enemmänkin poliittisten ja sosiaalisten näkökohtien esille tuoja ja tiennäyttäjä yhteiskunnan uusille tarpeille.

Edellisten mallien "välissä" on kaksi muuta kolmannen sektorin mallia, joista ensimmäisen vastine sosiaaliturvamalleissa on korporatistinen malli. Tässä julkinen valta on toimillaan joutunut korvaamaan "esimodernien rakenteiden" kuten esimerkiksi kirkon ja perheen aiemmin antamia palveluja. Kolmas sektori on voimakas ja se on julkisen vallan tukena palvelujen tarjoamisessa. Palvelut torjuvat, sosiaaliturvajärjestelmien perustamisaikojen tapaan, radikaalimpaa liikehdintää yhteiskunnan alemmilla tasoilla. Yhteydet kirkollisiin perinteisiin ja perheen korostuneeseen asemaan

ovat edelleen nähtävissä. Mallimaina ovat Keski-Euroopan maat kuten Saksa, Itävalta, Hollanti, Belgia ja Ranska.

Statistinen eli valtiokeskeinen malli on neljäs tyyppi, mutta sille ei löydy suoraa vastinetta sosiaaliturvajärjestelmissä. Siinä julkinen valta huolehtii sosiaaliturvasta ja palveluista, mutta ei sosiaalidemokraattisen mallin tapaisesti työväenluokan puolesta, vaan joko omasta tai liiketoimintaa harjoittavien eliittien puolesta, itsenäisesti pitkän kunnioituksen ja joustavan uskonnollisen perinteen mukaan. Sekä julkisen vallan sosiaaliturva että kolmannen sektorin järjestöjen toiminta ovat rajoittuneita. Mallin maihin kuuluvat ainakin Japani ja Brasilia; nykyään myös ehkä eräät Keski- ja Itä-Euroopan maat edustavat sen joitakin piirteitä. Näissä kolmannen sektorin organisaatioiden asema on heikko, mihin tosin liittyy sosiaalidemokraattisia piirteitä eli laajahko sosiaaliseksi.

Kuvaavat palvelu- tai ilmaisuroolit

Malleja on täydennetty jakamalla maita vielä sen mukaan, kuinka laaja on kolmannen sektorin palvelurooli, joka sisältää muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelut sekä toisaalta ilmaisurooli, kuten kulttuuriperinnön säilyttäminen, taiteelliset päämäärät, urheilu, jne. Eri maissa nämä roolit vaihtelevat ja esimerkiksi sosiaalidemokraattisen mallin maissa ei kolmatta sektoria merkittävästi tarvita palvelutuotannossa; sen sijaan ilmaisuroolin puolella kehitys on ollut vireämpää. Liberaalissa mallissa kummallakin roolilla on ollut mahdollisuudet kehittyä, joskin julkinen valta on rahoittanut kolmatta sektoria palvelujen alueella aina, kun vapaaehtoisuus ei ole tuonut riittävästi varoja. Ilmaisuroolin puolella on nojattu enemmän vapaaeh-

toisuuteen.

Korporatistisessa mallissa palveluroolia on korostettu, samoin kuin kolmannen sektorin asemaa palvelujen tuottajana, mutta ilmaisurolin toimijat ovat turvautuneet enemmän vapaaehtoisuuteen. Statistisen mallin maissa kolmannen sektorin toimijat ovat julkisen vallan kilpailijoita ja erityisesti ilmaisurooli ei ole saanut tukea. Palvelurooli on ollut hyväksytympi, koska se on epäpoliittista ja hoitaa ensiapuonteisesti tehtäviä, joita julkisen hallinnon olisi muuten tullut hoitaa.

Eräät tutkijat ovat myös verranneet palvelu- ja ilmaisuorooleja edustavien järjestöjen määrää eri maissa. Sen mukaan Suomi ja Ruotsi ovat selvästi ilmaisurolin maita, vaikka palveluorganisaatioilla on runsaastikin erityisluonteisia tehtäviä. Saksassa ja Hollannissa ilmaisurooli on johtava, vaikka erot eivät ole suuria. Palvelurooli taas johtaa Isossa-Britanniassa ja Italiassa.

Julkisen vallan ja markkinoiden välissä

Eri maiden kehityksen voidaan nähdä kulkevan jonkin mallin suuntaan tai toisesta pois. Sama kehityskulku voidaan tulkita myös kunkin maan historiassa. Paikat ja roolit muuttuvat jatkuvasti yhteiskuntien muuttuessa ja hakiessa ratkaisuja erilaisiin ongelmiin. Kolmas sektori on tässä muutoksessa voimakkaasti mukana omalla paikallaan eli julkisen vallan ja markkinoiden välissä.

Välillä ja taas vaihtelevasti eri maissa ollaan enemmän julkisen vallan puolella. Tällöin ongelmana on itsenäisyyden ja erillisyyden säilyttäminen rahoituksesta vastaavasta tahosta. Kun siirrytään enemmän markkinoiden puolelle, ero yrityksiin pienenee: toimitaan markkinoilla kuten yritykset ja tällöin julkinen tuki leimataan helposti kilpailun rajoittamiseksi. Näiden välissä on kolmannen sektorin ”oikea” tehtävä eli kansalaisyhteiskunnan arvojen esille tuominen läntisten yhteiskuntien lisääntyvässä epävarmuudessa, sosiaalisessa eristyneisyydessä ja individualismin vaikuttaessa kielteisesti sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Ongelmana vain on rahoitus, jota itsenäisyyden säilyttäminen ei salli ottaa enempää julkiselta vallalta kuin markkinavoimiltakaan, joita molempia sen pitää voida kritisoida. Vapaaehtoistyö ja yksityisten lahjoitusten varassa toimiminen rajoittavat toiminnan laajuutta.

Uusin kehitys näyttää kytkeytyvän

Kuva: Lehtikuva/Nina Dodd

Ruotsissa ja Suomessa kolmannen sektorin roolissa painottuu väylän tarjoaminen harrastamiselle sekä poliittiselle ja sosiaaliselle toiminnalle, mutta myös palvelurooli on merkittävä. Kolmannen sektorin palvelurooli on johtava muun muassa Isossa-Britanniassa ja Italiassa.

uusliberalismin voittokulkuun ja yksityistämisen vaikutuksiin uuden julkisen hallintotavan (New Public Management) puitteissa. Siinä kolmannen sektorin asema korostuu palvelujen tuottajana ja niistä kilpailevina toimijoina. Tämä on nähtävissä Saksassa, jossa julkinen valta solmii ns. sosiaalisia sopimuksia keskenään kilpailevien kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Isossa-Britanniassa ns. uusi vasemmisto tekee sopimuksia (compacts), Ranskan uusi työttömyyspolitiikka korostaa osallisuuden lisäämistä (insertion). Yhdysvalloissa tehdään samaan päämäärään tähtääviä budjettiuudistuksia. Tässä uudenlaisessa politiikassa kolmannen sektorin organisaatiot saavat oman tehtävänsä hyvinvointivaltion säilyttämisessä seuraavan kaavan mukaan: ”vähemmän julkista hallintoa tarkoittaa vähemmän byrokratiaa, mikä tarkoittaa enemmän joustavuutta, mikä tarkoittaa enemmän tehokkuutta.” Tämä toteutetaan luomalla näennäismarkkinat sekä solmimalla julkinen - yksityinen -kumppanuussopimuksia, joilla kolmannen sektorin organisaatiot sidotaan palvelujen tuottajiksi sopimusten ja niihin liittyvän, ainakin osittaisen, rahoituksen avulla. Selvimmin kehitys näkyy sosiaali- ja terveyssektorilla.

Eräät tutkijat väittävät, että uusi julkinen hallintotapa on kyseenalaistanut kolmannen sektorin organisaatioiden perinteisen aseman ja sitonut ne osaksi julkista valtaa palvelujen tuottajina. Tämä merkitsee käytännössä kaupallistumisen lisääntymistä erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, kun julkisen hallinnon budjettileikkaukset siirtävät toimintoja kolmannelle sektorille ja kilpailun piiriin. Samalla se merkitsee ammatillistu-

mista, koska kovenevassa kilpailussa on osattava toimia oikein ja tehokkaasti. Harrastaminen ja vapaaehtoistoiminta eivät enää riitä ja näin järjestöistä tulee yhä enemmän sosiaalisia yrityksiä. Toisaalta nämä kehityskulut herättävät vastavaikutuksia ja eetoksen etsintää, pyrkimyksen erottautua liike-elämästä ja julkisen hallinnon talutusnuorasta sekä näistä poikkeavan merkityksen ja identiteetin hakemista.

Matti Kari, tutkija

Lue lisää: Matti Kari ja Jari Markwort: Kolmas sektori EU:ssa ja eräissä Euroopan maissa Raportti on ilmestynyt Raha-automaattiyhdistyksen Avustustoiminnan raportteja -sarjassa ja se on luettavissa internetosoitteessa www.ray.fi/avustustoiminta/seuranta/arviointi - RAY:n julkaisemat avustustoiminnan raportit.

Kolmannen sektorin tulevaisuusskenaariot

Kolmannen sektorin tulevaisuusskenaariot liikkuvat yhteiskunnan kehityskulkujen ympärillä. Yhtäältä kolmas sektori korvaa yhä enemmän julkista hallintoa (uuden julkisen hallinnon skenaario) ja toisaalta liike-elämä tunkeutuu kansalaisyhteiskuntaan (korporatistinen skenaario). Näiden välillä on kaksi skenaariota, joissa ensinnäkin sosiaalisen pääoman skenaariossa kolmas sektori muodostuu itseorganisoituneeksi ”näennäisvaltiolliseksi” toimijaksi, joka painottaa kansalaisyhteiskuntaa ja nojaa korkean tason yksilöllisyyteen, osallistumiseen ja yhteyksellisyyteen (connectivity). Lisäksi on vielä liberaali skenaario, jossa kolmas sektori toimii julkisen hallinnon ja markkinoiden välillä tasapainottavana voimana, joka valvoo kummankin hyväksyttävää toimintaa ja tuottaa samalla yhteiskuntaan diversiteettiä, pluralismia ja dynaamisuutta.

Matti Kari

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisessa verkostossa kymmenen vuotta köyhyyttä näkyväksi

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston kymmenen toimintavuoden aikana köyhyys on noussut ja nostettu näkyväksi, ratkaisuja vaativaksi ongelmaksi.

Suomalaiset järjestöaktiivit kokivat jo 1990-luvun alussa, että hyvinvointierot kasvoivat uhkaavasti ja että köyhyydelle piti tehdä jotakin. Verkostoitumisen teki luontevaksi myös se, että sosiaali- ja terveysjärjestöjen Eurooppa-projektissa eurooppalaiset verkostot ja keskustelunaiheet olivat tulleet tutuiksi. Suomalaiset järjestötoimijat olivat tutustuneet myös Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen verkostoon, EAPN:ään ja yhteys siihen alkoi rakentua heti oman verkoston perustamisesta lähtien. Kaikkienensa järjestöt olivat aktiivisesti solmimassa eurooppalaisia yhteyksiä jo ennen Suomen virallista EU-jäsenyyttä.

Köyhyydestä ei saanut puhua...

Ensimmäisten toimintavuosiensa aikana 1994 EAPN-Fin törmäsi tiukkoihin asenteisiin. Köyhyyttä ei ollut virallisesti olemassa ja siitä ei saanut puhua. Järjestöaktiivit kohtasivat viranomaisten ymmärtäväistä hymähtelyä ja ongelman kieltämistä. Leipäjonojen esiinmarssi teki köyhyydestä kiusallisen näkyvän, jopa ulkomaiset uutiskynnykset ylittävän häpeäpilkun. Enää ei voitu täysin mitätöidä asiaa. Aktiivisten toimijoiden joukko EAPN-Finissä ei ollut ensimmäisinä vuosina suuri, mutta se oli sitäkin sitoutuneempi.

Tampereella sai 1996 alkunsa verkoston köyhyysohjelman nimellä kulkenut aloite, jonka keskeiset sisällöt syntyivät Köyhyyden taskut -seminaarissa. Seminarissa 120 ihmistä, jotka itse painivat toimeentulo- tai terveysongelmien kanssa, loivat perustan köyhyysohjelman jatkotyölle. Seuraavana vuonna verkoston edustajat tapasivat köyhyysohjelman kanssa ministereitä ja virkamiehiä. Vastaanotto oli ystävällinen, mutta vastakaikua ei saatu. Vasta verkoston ehdotus köyhyyden vastaiseksi strategiaksi vuonna 2000 sai päättäjätkin tarttumaan

13 järjestöä perusti Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston kymmenen vuotta sitten. Silloin köyhyydestä ei ollut lupa puhua, sitä ei Suomessa "ollut olemassa."

asiaan. Tähän varmasti vaikutti se, että Suomi oli EU-puheenjohtajakaudellaan nostanut köyhyys- ja syrjäytymisteeman unionin asialistalle, vaikka asian varsinaisen läpimurto jäikin seuraavan puheenjohtajamaan kaudelle ja kunniaksi.

Verkoston huoli alettiin vähitellen ottaa päättäjätasolla vakavasti. Vuoden 1996 syksyllä myös verkoston ja tutkijoiden suhteet alkoivat rakentua, mikä näkyi muun muassa Varkaudessa järjestetyssä köyhyyspäivän seminaarissa "Puutteesta pois". Myös kirkon panos, etenkin Nälkäryhmä, oli merkittävä köyhyyden nostamisessa esille.

Jos Suomessa köyhyydestä puhuminen oli hankalaa, vielä vaikeampaa se oli Ruotsissa. Suomen verkoston edustajia kokoontui useaan otteeseen ruotsalaisten toimijoiden kanssa pohtimaan köyhyysasiaa ja kansallisen verkoston mahdollista tarvetta. Vasta vuonna 1997 syntyi Ruotsin verkosto.

... mutta puhuttiin silti ja vaikutettiin

Verkoston toiminta oli alkuvuosina inostunut ja aktiivista Suomessa, mutta rinnalla oli myös vahva yhteys EAPN:n toimintaan. Vuoropuhelu, tiedonvälitys ja yhdessä eurooppalaisen kattoverkoston kanssa järjestetyt tapahtumat vahvistivat Suomen verkoston asemaa myös kansallisena vaikuttajana. Yhteisten seminaarien sarjan aloitti 1997 "Naiset, väkivalta, köyhyys" -seminaari. Seuraavana vuonna tartuttiin yhdessä EAPN:n kanssa haasteelliseen teemaan "kansalaisyhteiskunta ja köyhyyden uudet muodot idässä ja lännessä"; seminaarissa oli osanottajia 18 maasta.

Suomen EU:n puheenjohtajuuskauden aikana vuonna 1999 köyhyys poliitisoitui edelleen. Euroopan ja Suomen

verkostot järjestivät Tampereella merkittävän seminaarin, "Time for action", jossa myös luotiin perusta keskeisille teeseille köyhyyden vastaisissa strategioissa. Köyhyys ja syrjäytyminen nähtiin perusoikeuksien loukkauksina ja niiden vastaiseen toimintaan vaadittiin moniulotteista, hallinnonalat ylittävää strategiaa. Strategialta edellytettiin lisäksi, että se turvaisi vaikeuksissa olevien ihmisten oman osallisuuden ja järjestöjen aidon kumppanuuden. Osallisuus ja eri tahojen kumppanuus ovat nykyään keskeisiä lähtökohtia, kun valmistellaan kansallisia köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisia toimintasuunnitelmia.

Vuonna 1999 Helsingissä järjestettiin myös EAPN:n yleiskokous. Kaksi isoa kansainvälistä tapahtumaa yhden syksyn aikana olivat hurja ponnistus. Verkoston kotipesänä toimivan Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton hankkimat lisäresurssit ja toimintaan tarjoama panos, yhdessä verkoston muiden jäsenten uutteran työn lisäksi, olivat varmasti oleellisia niistä selviämiseksi. Ehkä tämä hurja urakka selittää osittain, että sen jälkeen Suomen verkosto ei ole kotimaassa järjestänyt yhteisiä tapahtumia EAPN:n kanssa. Ehkä taas olisi sen aika.

Verkosto mukana työryhmissä

Uudella vuosituohannella Suomen verkosto alkoi vaikuttaa myös työryhmien kautta valtakunnalliseen keskusteluun. Tässä suhteessa merkittävä oli ensimmäisen kansallisen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen toimintasuunnitelman tekeminen vuosille 2000-2003. Verkosto oli prosessissa aktiivisesti mukana. Toimintasuunnitelmaprosessi oli monessa mielessä turhauttava, koska verkoston odotukset olivat korkealla ja toimintasuunnitelmaa verrattiin verkoston omaan köyhyysohjelmaan ja -strategiaan. Toimintasuunnitelma oli kuitenkin maan hallituksen suunnitelma ja pääsääntöisesti siihen tuli mukaan vain niitä asioita, joihin se oli sitoutunut. Viimeiseen asti verkosto yritti saada mukaan perustoitumeturvaa ja ensisijaisten etuuksien

Euroopan verkoston johtaja, Fintan Farrell muistutti kymmenvuotisjuhlassa miten tärkeää on jatkaa vaikutustyötä köyhyyden vastaisen toimintasuunnitelmien avulla. Riitta Särkelä teki katsauksen EAPN-Finin kymmenen toimintavuoden tapahtumiin.

riittävyyttä painottavaa osuutta. Nämä teemat päätyivät toimintasuunnitelmassa kuitenkin vain jatkotyöskentelyn kohteiksi. Hyvä, että edes sellaisiksi.

Toisen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen toimintasuunnitelman teossa järjestöjen edustus vahvistui. EAPN-Fin oli jälleen mukana. Järjestöjen näkemyksiä onnistuttiin kokoamaan hieman edellistä kierrosta paremmin, mutta odotukset ja toimintasuunnitelman sisältö olivat kuitenkin edelleen kaukana toisistaan. Suomessa sosiaali- ja terveysjärjestöjen, työmarkkinajärjestöjen ja kirkon rooli valmistelutyössä kuitenkin oli sikäli poikkeuksellinen muihin maihin verrattuna, että ne otettiin työryhmään mukaan. Näin ei tapahtunut monessa muussa maassa.

Uusia tapoja kuunnella

Eräs verkoston keskeinen keskustelunaihe vuosien varrella on ollut se, miten varmistaa vaikeuksissa olevien ihmisten oman äänen kuuluminen. Verkoston toimijat ovat pääasiassa järjestötoimijoita. Kaikki kansalliset verkostot ja myös koko EAPN näyttävät painivan saman haasteen kanssa.

Tämän takia verkosto tietoisesti etsii uusia tapoja kuunnella. Tärkeä avaus oli Vihkosprojekti, jossa kerättiin ihmisten omia kokemuksia. Keräyksessä oli mukana huomattava osa verkoston jäsentä ja aineiston pohjalta koottiin antologia "Niin paljon kuin jaksan".

Myös Asunnottomien yön tapahtumat ovat olleet tärkeä väylä ihmisten omalle

äänelle. Sosiaalifoorumin osaseminarit ovat muutamana vuotena jatkaneet tätä työtä, samoin tänä vuonna Oulussa, Jyväskylässä ja Helsingissä järjestetyt köyhyyden vastaiset keskusteluillat. Euroopan "pääkonttorissa", Brysselissä, on järjestetty köyhyyttä kokeneiden kokouksia osana köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisia toimintaohjelmia. Avaukset ovat myönteisiä, mutta eivät vielä riitä vastaamaan koko haasteeseen.

Verkoston voima tulee vain hyvästä tuntumasta ihmisten hätään ja sillä hähdällä on aina kasvat.

Tuoreita ideoita kaivataan

Suomen verkostossa on tällä hetkellä 28 jäsentä, joista yksi on paikallinen verkosto. Kansallinen verkosto on edelleen rekisteröitymätön yhteenliittymä, jota yhdistää kiinnostus köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen toimintaan. Tämä on myös sen vahvuus.

Köyhyyden ja syrjäytymisen haasteet suomalaisessa yhteiskunnassa eivät ole vähentyneet, päinvastoin. Suomi on rikkaampi kuin koskaan, mutta samalla entistä suurempi joukko ihmisiä elää köyhyydessä, josta on vaikea päästä irti.

Verkostoon on tullut lisää aktiivisia toimijoita, mutta lisää tarvitaan. Uudet ihmiset tuovat mukanaan tuoreita näkökulmia ja sitä kautta myös verkosto uudistuu ja vahvistuu. Valtakunnalliset ja eurooppalaiset verkostot eivät myöskään riitä. Tulevan vuosikymmenen haasteena EAPN-Finille on paikallisten yhteyksien ja toiminnan vahvistuminen.

Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen keskusliitto

Aktiivisten ja sitoutuneiden toimijoiden voimalla

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto perustettiin 27. lokakuuta vuonna 1994. Suomen verkoston juuret voi nähdä yleisemminkin Eurooppa-yhteyksien rakentumisessa. EAPN-Finin syntymisen alkuvaiheisiin vuonna 1994 vaikuttivat merkittävästi silloinen Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton toiminnanjohtaja *Leif Rönnberg* ja Eurooppa-projektin suunnittelija *Mari Korhonen*. Myös sosiaali- ja terveysministeriön rooli oli tärkeä: ministeriöstä olivat perustamiskokouksessa läsnä yllijohdaja *Kari Välimäki* ja kehitysjohtaja *Klaus Halla*. Verkostoa oli perustamassa kaikkiaan 13 suomalaista järjestöä.

Yhteys Euroopan verkostoon luotiin alusta alkaen. Silloinen verkoston puheenjohtaja *Quintin Oliver* oli mukana Suomen verkoston perustamiskokouksessa. Suomen verkosto oli myös tarkkailijajäsenenä EAPN:n yleiskokouksessa den Bosch:ssa, Hollannissa, marraskuussa 1994. Edustajina silloin olivat väliaikaisen hallituksen puheenjohtaja *Marita Ruohonen* ja varapuheenjohtaja *Leif Rönnberg*.

Oli tärkeää, että köyhyyden tullessa näkyväksi myös Suomessa 1995 ja 1996 verkoston puheenjohtajana oli *Jukka Vinnurva* yhdessä selviytymisen tuki ry:stä, Tampereelta. Heillä oli hyvä tuntuma ihmisten hätään ja kyky myös puhua asiasta.

Suomen verkosto on ollut edustettuna EAPN:n hallituksessa vuodesta 1995. Edustajina ovat olleet Riitta Särkelä, Marita Ruohonen ja tällä hetkellä Kaarina Laine-Häikiö. *Riitta Särkelä* oli vuosina 1997-2000 myös Euroopan verkoston varapuheenjohtajana.

Aktiivisten ja sitoutuneiden jäsentähojen työ on ollut ensiarvoisen tärkeää. Vuoden 1997 "Naiset, väkivalta, köyhyys" -seminaarista Suomen verkostossa oli vastuussa Ensi- ja turvakotien liitto. "Kansalaisyhteiskunta ja köyhyyden uudet muodot idässä ja lännessä"; seminaari oli ensimmäinen, johon haettiin ja saatiin, Mannerheimin Lastensuojeluliiton hakemuksesta, kansallista rahoitusta Raha-automaattiyhdistykseltä.

Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN järjesti kaksipäiväisen seminaarin uusien jäsenmaiden köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vastaan

toimiville kansalaisjärjestöille. Seminaari järjestettiin lokakuun alussa Varsovassa. EU-vetoisessa, ns. pyöreän pöydän konferenssissa Rotterdamissa EAPN esitti

kannanoton, johon liitettiin myös Varsovan seminaarista saatu anti. EAPN korostaa, että unionin sosiaalisen inklusiostategian rakentamiseen pitää valaa uskoa.

Varsovan seminaarissa muistutettiin että pelkästään työllisyyspolitiikalla ei köyhyyttä poisteta

Kansalliset hallitukset pitävät kiinni myytistä, jonka mukaan taloudellinen nousu johtaa suoraan työllisyystilanteen parantumiseen ja köyhyyden sekä sosiaalisen syrjäytyneisyyden vähentymiseen, todettiin Varsovan seminaarissa. Vaikka työllisyydellä onkin merkitystä, ei se ole ainoa ratkaisu köyhyyden voittamisessa. Euroopan 68 miljoonasta köyhästä työssäkäyviä on miljoonia. EU:n 15 vanhan jäsenmaan ryhmän maissa työssäkäyvien köyhien osuus kaikista köyhyysrajalla elävistä on peräti kolme neljäsosaa.

Köyhyys on monin kerroin syvempää uusissa kuin vanhoissa jäsenmaissa. Uudet jäsenet ovat läpikäyneet uskomattoman nopean muutoksen pyrkiessään täyttämään EU:n markkinatalousehdot ja sosiaalisen turvan kehittäminen on jäänyt vähemmälle. Jos yhteiskunnat eriarvoistuvat edelleen, heikoimmassa asemassa olevaa väestöä uhkaa suoranainen kurjistuminen. Samankaltaista kehitystä voi havaita myös vanhoissa jäsenmaissa, myös Suomessa, vaikka mittakaava onkin pienempi.

Uusien jäsenmaiden arviot EU:n koordinoimista kansallisista köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisista prosesseista olivat kiinnostavaa kuultavaa. Ennen liittymistä maat olivat laatineet niin sanotut inklusiomuistiot, tuttavallisesti JIMit, ja jäseniksi liittymisen jälkeen ensimmäiset kansalliset toimintaohjelmansa vuosille 2004-2006. Seminaarin osanottajat olivat vakuuttuneita siitä, että avoimen koordinaation menetelmä on merkittävä poliittinen väline unionille. Sen avulla voidaan myös vaikuttaa myönteisesti köyhien ja syrjäytyneiden ihmisten elämään – kunhan menetelmä ei ole itsetarkoitus, vaan sitä käytetään sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen laajentuneessa unionissa.

Unionin uusimpien jäsenten mielestä

komissio oli onnistunut hyvin yhteisten tavoitteiden asettamisessa kansallisten suunnitelmien pohjaksi. Keskeisiä yhteisiä tavoitteita olivat muun muassa työllisyyspoliittiset toimet, sosiaaliturvajärjestelmien kehittäminen, elinikäisen oppimisen mallin hyödyntäminen, julkisten palvelujen kehittäminen, syrjäytymyksen ja lasten oikeuksien edistäminen. JIMien ja toimintasuunnitelmien avulla voi saada melko hyvän kokonaiskuvan kunkin maan tilanteesta sekä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen aiheuttamista haasteista. Tuotoksena oli myös konkreettista asiaa, jota voi saada näkyviin tiedotusvälineissä: Meidän köyhytemme on tällaista. Kansalaisyhteiskunnalla on, prosesseihin osallistumalla, paremmat mahdollisuudet saada äänensä kuuluviin. Hyödyllistä on ollut myös eri maiden hyvin käytäntöjen, kokemusten ja tiedon vaihto sekä kansalaisjärjestöissä että viranomaistahoilla.

Toimenpiteet kirjattu - mistä rahat?

Kansalaisjärjestöillä oli kuitenkin kriittistä sanottavaa prosessin kulusta. Järjestöedustajat olivat pettyneitä siihen, että he eivät olleet tasavertaisia kumppaneita toimintaohjelmien laatimisessa. Kansalliset suunnitelmat nähtiin pikemminkin raporteiksi olemassa olevasta tilanteesta kuin toiminta- ja tavoiteohjelmiksi ongelmien poistamisessa, järjestöt moittivat. Suunnitelmista puuttuivat myös uudet toimintamallit. Useimmat ohjelmat näyttivät valitettavasti perustuvan katteettomalle toiveajattelulle, joka lisäksi oli ristiriidassa tavoitteiden ja käytännön kanssa.

Uudet jäsenmaat pyrkivät usein leikkaamaan sosiaaliturvamenoista, jotta taloudelle asetetut ehdot toteutuisivat.

Suunnitelmiin tulisikin selkeästi kirjata ne toimenpidekokonaisuudet, jotka tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan sekä budjetit niille. Tilastot, joiden pohjalta toimia suunnitellaan, ovat usein vanhentuneita ja antavat väärän kuvan todellisuudesta. Myös tiedotuksessa havaittiin puutteita: millään tasolla ei maissa ollut tiedotettu riittävästi.

Erityisen heikolle hoidolle suunnitelmissa oli jätetty koulutus; etenkin vähemmistöjen asema ei näkynyt niissä riittävästi. Heikoimmassa asemassa oleviin henkilöihin, kuten lapsiin, maahanmuuttajiin, romaneihin, kodittomiin, päihderiippuvaisiin, vammaisiin tai hiv-positiivisiin olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota. Työvoimapolitiittisten keinojen merkitys nähtiin ylikorostuneena; toisaalta kaikkein huonoimmassa työmarkkina-asemassa olevien kohtalo ei suunnitelmissa näkynyt ja työssäkäyvien köyhien asia oli unohdettu. Suomen kansallisen raportin arvioinnissa kiinnitettiin huomiota samoihin ongelmiin: tavoitteiden ja toimenpiteiden välillä oli kuilu, selkeät budjetit puuttuivat, pääpaino oli valtakunnallisessa tavoiteasettelussa, aktivointipolitiikka korostui liikaa ja tiedotus oli vähäistä. Toimintasuunnitelmia ei myöskään seurattu ja arvioitu riittävästi.

Paremmiin yhteistyöllä

Avoimen koordinaation soveltaminen sosiaalipolitiikan alueella on herättänyt paljon kritiikkiä vanhoissa jäsenmaissa. Menetelmä on vielä uusi ja se kaipaa kehittämistä sekä poliittista sitoutumista. Sosiaalinen ulottuvuus eurooppalaisessa yhteistyössä on herättänyt myös ristiriitaisia tunteita ja huolta: yhtenä uhkavana nähdään sosiaaliturvajärjestelmien

yhdenmukaistuminen ja etuisuuksien tasolasku niissä maissa, joissa se on tähän mennessä ollut verrattain korkea.

Erityisesti unionin laajentumisen jälkeen on kuitenkin tärkeää jatkaa ja kehittää aloitettua työtä, myös eurooppalaista yhteistyötä, jolle kansalliset ohjelmat ja avoin koordinaatio tarjoavat väylän. Yhtälailla vanhoilla jäsenmailla on oppimista sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämisen saralla, taloudellisten ja kilpailukyvyyn arvojen rinnalla.

Pohjoismainen yhteiskuntamalli sai

Varsovassa osakseen kiistatonta ihailua. Pohjoismailla olisikin hyvä tilaisuus olla tiennäyttäjinä ja malleina muille maille. Kehityskulku, jossa sosiaalisen suojelun ja sosiaaliturvajärjestelmien kehittämistä ei tueta, tuottaisi tuloksena jotain päinvastaista: markkinatalouden riemuvoiton ja väestöryhmien välisen kuilun syvenemisen. Tämä veisi pohjan unionilta, jonka piti olla kansalaistensa Eurooppa.

Laura Poussa, EAPN-Finin hallituksen jäsen ja Lähialuejärjestelmän puheenjohtaja

Lähteitä ja lisätietoja:

EAPN statement on the strategy in the new Member States and candidate countries, October 2004

www.eapn.org

www.stm.fi - julkaisut - 2003 - Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen toimintasuunnitelma 2003-2005

www.europa.eu.int - komissio - työllisyys ja sosiaalasiat - sosiaalinen osallisuus - Joint Memoranda on Social Inclusion

EAPN Rotterdammassa: Toimintaohjelmiin tarvitaan sosiaalisen osallisuuden avaimet

EU:n puheenjohtajamaa Hollanti ja komissio järjestivät lokakuun puolivälissä ns. pyöreän pöydän kokouksen Rotterdammassa. Tapaamisen teemana oli sosiaalinen osallisuus laajentuneessa Euroopan unionissa ja sen päämääränä oli linjata tavoitteita ja toimenpiteitä köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Paikalle oli kutsuttu virkamiehiä kaikista EU-jäsenmaista, tutkijoita, kansalaisjärjestöaktiiveja sekä työmarkkinajärjestöjen edustajia. Mukana oli myös muutama omakohtaisesti köyhyyttä kokenut henkilö.

Unionin monissa linjauksissa on todettu, että köyhyyden poistaminen on kaikkien yhteinen asia. Yhteistyö, hyvien käytänteiden jakaminen ja monenkeskinen oppiminen olivat myös Rotterdamin kokouksen kantavia aiheita. Kokouksen parasta antia olikin eri maiden keskinäinen vuoropuhelu. Vaikka kansalliset tilanteet eroavat, muiden toimintatavoista voi oppia. Esimerkiksi monet uudet EU-jäsenmaat arvostivat palautetta, jota olivat saaneet omasta köyhyyden vastaisesta toimintaohjelmastaan.

Etäisistä ohjelmista lähelle ihmistä

Köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisten toimintaohjelmien heikkoutena pidettiin yleisesti niiden "paperinmakuisuutta." Ohjelmat ja niiden sisältämät toimenpiteet jäivät etäisiksi ihmisille. Useissa puheenvuoroissa perättiin tiiviimpää yhteistyötä eri kansallisten tahojen välillä

jo toimintaohjelman valmisteluvaiheessa. Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN pitää erityisen tärkeänä sitä, että toimintaohjelman kautta annetaan köyhyydessä eläville ihmisille sekä heidän parissaan työskenteleville järjestöille johtava asema näiden ihmisten elämään vaikuttavien ohjelmien suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja arvioinnissa.

Köyhyyden kasvot piirtyivät Rotterdammassa monenlaisina; emme voi puhua vain jostakin tietyistä marginaaliryhmästä. Köyhyys voi koskettaa hyvin

monenlaisessa elämäntilanteessa eläviä ihmisiä kuten yksinhuoltajia, työttömiä tai ikääntyneitä.

Köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen toimintaohjelma on merkittävä askel sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi. Päämäärää ei kuitenkaan ole vielä saavutettu, vaan sen toteuttamiseksi tarvitaan kaikkien osapuolten vahvaa tahtoa ja lujaa työtä.

Elina Varjonen

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin, varapuheenjohtaja

EAPN-Fin huolissaan asenteiden kovenemisesta

Asenteiden koveneminen huolestuttaa Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista verkostoa EAPN-Finiä, joka piti 27.10. yleiskokouksensa verkoston 10-vuotispäivänä. EAPN-Fin katsoo, että yhteiskunnan tulee vahvistaa ihmisten kokemusta osallisuudesta ja elämän merkityksellisyydestä - ovat he työssä tai työttöminä. Jokaisen yhteiskunnan jäsenen on saatava kokea olevansa arvokas. EAPN-Fin on huolissaan siitä, että perustuslain velvoite - jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon - ei toteudu käytännössä. EAPN-Fin on valinnut toimintansa teemaksi vuodelle 2005 Nae köyhyys; sen poistaminen on yhteinen asia. Se katsoo, että julkisen vallan, talouselämän ja kansalaisyh-

teiskunnan toimijoiden tulee entisestään vahvistaa keskinäistä vuoropuheluaan.

Verkosto valitsi hallitukseen uusiksi jäseniksi *Pirkko Justanderin* Invalidiliitosta, *Pirkko Kycklingin* Työttömien valtakunnallisesta yhteistyöjärjestöstä, *Tiina Saarelan* Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyöstä, *Arja Virran* Takuu-Säätiöstä, *Kirsti Viljasen* Tampere 2000-verkostosta ja *Marja Vuorisen* Sosiaali- ja terveys-turvan keskusliitosta. Hallituksessa jatkavat *Mari Kallio* Suomen Punaisesta Rististä, *Merja Karinen* Mielenterveyden keskusliitosta, *Liisa Saaristo* Suomen mielenterveysseurasta, *Ari Saarto* A-klinikkasäätiöstä, *Heikki Vaisto* Iholiitosta ja *Veijo Väle* Tampere 2000-verkostosta. Hallituksen puheenjohtaja on *Kaarina Laine-Häikiö* ja varapuheenjohtaja *Elina Varjonen*.

Paluu kunnallisen sosiaalipolitiikan kehittämisen pariin

Huoltaja-säätiössä on alkamassa uusi vaihe, kun se saa historiansa ensimmäisen toiminnanjohtajan.

Syyskuussa työnsä aloittanut uusi toiminnanjohtaja, **Ulla Salonen-Soulié** palaa Nopuksesta, pohjoismaisesta sosiaalialan koulutusohjelmasta, takaisin kansallisen ja erityisesti kunnallisen sosiaalipolitiikan pariin. Kansainväliset ja etenkin pohjoismaiset yhteydet kulkevat kuitenkin mukana vastaisuudessaakin.

Ullalle työpaikan vaihdos tarkoittaa paluuta myös sosiaali- ja terveysalan järjestöyhteistyöhön; 1980-luvulla Ulla oli Kehitysvammaliitossa yleissihteerinä. Kuuden Tanskassa vietetyn vuoden jälkeen hän toimi Suomessa NOPUS-koulutusjohtajana lähes 12 vuoden ajan. Nyt säätiön toiminnanjohtajana hän voi yhdistää vanhaa osaamistaan uuden kehittämiseen.

- Tämä on siitä jännittävä tehtävä, että valmiita askelmerkkejä ei ole eikä siis saappaita mihin hypätä, Ulla kuvasi.

Huoltaja-säätiön tehtävässä, sosiaalihuollon kehittämisessä, toiminnan painopiste on nyt kunnallisessa sosiaalipolitiikassa. Toiminnanjohtajan työpanoksen myötä haetaan uusia toimintamuotoja ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, Sosiaaliturva -lehden rinnalle.

- Samalla Sosiaaliturvan merkitystä keskusteluareenana on tarkoitus vahvistaa. Kunnista päin olisi hyvä nyt muutenkin saada viestiä siitä mihin asioihin ja millä tavalla säätiön tulisi tarttua, Ulla Salonen-Soulié totesi.

Kuntien ja alan järjestöjen lisäksi Ulla näkee sosiaalialan osaamiskeskukset tärkeinä yhteistyökumppaneina. Uudehkoina toimijoina osaamiskeskukset ovat hänen mielestään nyt mielenkiintoisessa vaiheessa.

- Uskon, että niiden merkitys alan kehitystyössä ja tiedontuotannossa kasvaa, ehkä eniten pääkaupunkiseudun ja yliopistokaupunkien ulkopuolella. Kuntien odotukset ovat suuret ja osaamiskeskukset tarvitsevat riittävästi resursseja, että pystyvät huutoon vastaamaan, Ulla totesi.

- Kaikkienensä tämä on iso elämänmuutos: vaihdan kansainvälisistä tehtävistä kotimaisiin, työkieleksi tulee taas äidinkieleni suomi ja palaan Vaasasta takaisin Helsinkiin, Ulla kuvasi.

lä hetkellä sosiaalipoliittista keskustelua samantapaisista aiheista.

- Ruotsissa puhutaan viinasta ja Suomen huonoista kokemuksista (alkoholiveron alentamisessa), Tanskassa pohditaan kuntakoon kasvattamista sekä valtion ja kuntien vastuunjaon uudelleenorganisointia, Norjassa taas ollaan rakentamassa samankaltaisia paikallisia työvoiman palvelukeskuksia kuin mitä Suomessa on, Ulla listasi.

Kotimaiseen sosiaalialan kehittämiseen Ulla kaipaisi lisää pohjoismaista vuorovaikutusta, EU-näkökulman rinnalle.

Yhteiset pohjoismaiset puheenaiheet

Ullalla on ollut mahdollisuus seurata aitiopaikalta alan kehitystä myös muissa Pohjoismaissa ja verrata sitä Suomen tilanteeseen. Tanskan vuosina hän teki lisensiaattityönsä tanskalaisista vaihtoehtoisista tavoista järjestää hyvinvointipalveluja. Tanskassa aihe oli ajankohtainen jo 1980-luvun lopussa, paljon aiemmin kuin Suomessa. Toinen Tanskan ajan tuominen on ajatus aktiivivista sosiaalipalveluista. Ullan mielestä aktiivoinnille on turhaan annettu kielteinen ja ”piiskaava” kaiku, kun parhaimmillaan sen johtotähtenä on jokaisen ihmisen oikeus osallistua.

- Kun asiaa katsotaan yksilön kannalta, kyse on ihmisarvoisesta elämästä, oikeudesta mielekkääseen toimintaan ja osallisuudesta yhteiskuntaan. Toki yhteiskunnan ja yksilön tarpeet pitää sovittaa toisiinsa, mutta panos, joka yhteiskunnan kannalta on ehkä vaatimaton, voikin yksilön kannalta olla hyvin merkityksellinen, hän määritteli aktiivoinnin olemusta.

Oikeus mielekkääseen toimintaan nähdään – jos nähdään – Ullan mielestä lisäksi liian kapeasti: yhtä lailla sen pitäisi koskettaa vanhuksia kuin työikäisiä.

Kaikkissa Pohjoismaissa käydään täl-

Paikalliset tarpeet, laajemmat mahdollisuudet

Kaikkien uudistusten ja ideoiden ei tarvitse olla ”puhtaasti kotimaista.” Muilta kannattaa ottaa oppia ja soveltaa omiin olosuhteisiin sopivaksi, Ulla totesi.

- Ei ole yhtä hyvää tapaa järjestää esimerkiksi palvelutuotanto. Kunta vastaa, mutta siitä pitää käydä keskustelua kuinka palvelut parhaiten tuotetaan. Esimerkiksi seudullisia palveluja kehittämällä ja kokeilemalla tulevat myös seutukuntien erot ja erityistarpeet paremmin näkyviin, hän eritteli palveluiden järjestämistavoista käytävää keskustelua.

Viimeaikainen päivähoitokeskustelu paljasti Ullan mielestä joitain piirteitä suomalaisen yhteiskunnan tilasta myös laajemmin.

- Ilmeisesti oletetaan, että oikeus palveluihin väijäämättä johtaa niiden väärinkäyttöön. Ikään kuin ei voitaisi uskoa, että lähtökohtana voisi olla meidän kaikkien hyvä elämä, tässä tapauksessa lapsen paras, Ulla pohti.

Resursseja on rajallinen määrä ja etenkin kuntatalouden vaikeudet on otettava vakavasti. Kaiken ei kuitenkaan tarvitse olla rahasta kiinni.

- Myös asenteet ja suhtautuminen vaikuttavat, Ulla summasi.

- J.K.

Uudellamaalla kokeillaan hankintapiiriä sekä asiakkaan että kunnan avuksi tulkkipalveluissa

Kuulo- ja puhevammaisten sekä kuurosokeiden tulkkipalvelujen hankinta keskitetään yhteen hankintayksikköön Uudellamaalla.

Kuva: Kaiarina Engvist

Kuva: Kalle Kvintemi / Suomen Kuurosokeat ry

Timo Heiskala uskoo, että tulkkipalveluiden saatavuus paranee ja hallinnointi kunnissa helpottuu hankintapiirin avulla.

Sopiva tulkki etsitään asiakas- ja tulkkiprofiileja sekä resurssitietoja yhdistelemällä. Kuva Suomen Kuurosokeat ry:n entisten ja nykyisten puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien tapaamisesta lokakuussa.

Tulkkipalvelujen hankintapiirin avulla pyritään rakentamaan helposti saavutettava palvelu, jonka hintakehitys on vakaa ja ennustettavissa. Hankintapiiriä ovat olleet kehittämässä Espoon kaupunki, Etelä-Suomen lääninhallitus, Helsingin kaupunki, Kehitysvammaliitto ry, Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaan erityispalvelut kuntayhtymä sekä Vantaan kaupunki. Sosiaali- ja terveysministeriön rahoitus hankkeelle on vuoden 2006 loppuun.

Hankintapiirissä luodaan uusi palvelukonsepti, johon liittyy myös uusinta tekniikkaa hyödyntävä tilauskeskus. Malli on sovellettavissa myös muille alueille kuin Uudellemaalle.

Nykykäytännössä ongelmia

Kunnilla on tulkkipalvelun järjestämistä vastuu, mutta harvoin mahdollisuus keskittää siihen riittävästi työpanosta. Hallinnointi, palvelun hankinta useilta palveluntuottajilta ja saatavuuden varmistaminen ovat työläitä toteuttaa. Valtakunnallinen neuvottelukäytäntö puuttuu ja hinnoissa ja muissa korvauksissa on vaihtelua. Lisäksi yleiskulut ovat tällä hetkellä korkeat varsinaisten palvelujen tuottamiskustannuksiin verrattuina eikä palveluja välttämättä ole saanut hajas-asutusalueilla tai pienemmissä kunnissa ollenkaan.

Asiakkaalle ongelmallisinta on ollut tulkin tilaaminen. Keskitetyn välityksen puuttumisen takia asiakas joutuu, usein omalla kustannuksellaan, etsimään palvelua useilta palveluntuottajilta. Iltaisin ja viikonloppuisin tulkin saaminen on erittäin vaikeaa. Tehoton tilauskäytäntö johtaa usein päällekkäisyyksiin, kun usealla eri taholla etsitään tulkkia yhteen ja samaan tilaukseen.

Logistiikka vahvistuu

Yksittäinen kunta on yleensä liian pieni ottamaan tuottavaan ja taloudelliseen käyttöön tulkkipalveluissa hyväksi havaittua uutta teknologiaa.

Uudenmaan 36 kunnalle esitetään, että tulkkipalvelujen hankinta hoidettaisiin kuntien välisenä alueellisenä yhteistyönä, hankintapiirin kautta. Hankintapiirissä hyödynnetään sekä kuntien välistä yhteistyötä että kuntayhtymätoimintaa. Uudenmaan erityispalvelujen kuntayhtymä koordinoi hanketta ja tarjoaa kunnille myös yhteistyöfoorumia.

Asiakkaan kannalta tärkeintä on tulkkipalvelun saatavuuden paraneminen ja tilauskäytännön helpottuminen. Hankkeessa esitellään uusi, contact center-tyyppinen tilauskeskus, jonka vastuulla ovat tulkin välitys sekä laskuliikenteen käsittely keskitetysti. Asiakas ottaa yhteyttä tilauskeskukseen, joka etsii hänelle sopivan tulkin tarjolla olevien palveluntuottajien joukosta asiakas- ja tulkkiprofiileja sekä resurssitietoja yhdistelemällä. Hankintapiiri ei siis itse tuota eikä välitä palveluja, mutta parantaa niiden logistiikkaa.

Kunnissa hankintapiirin toiminta näkyy työmäärän vähenemisenä. Kunnan sosiaalitoimen ei enää tarvitse käsitellä yksittäisiä tulkkipalvelulaskuja, mikä helpottaa myös sosiaalitoimen ohjeistamista sekä tulkkiauspalkkioiden maksamista.

Kuntien edustajista koostuva hankintapiiritoimikunta kilpailuttaa sekä tulkkivälityksen (contact center) että varsinaisen palvelutuotannon. Yksittäisen kunnan ei tarvitse enää tehdä kuin palvelutilaus kuntalaistensa tarvitsemista tulkkipalveluista ja kunta maksaa ainoastaan käyttämistään palveluista. Ensimmäiset tulkkipalvelut hankintapiirin kautta on tarkoitus välittää ensi vuoden keväällä.

Timo Heiskala, projektipäällikkö, Tulkkipalvelujen Uudenmaan hankintapiiri. Uudenmaan erityispalvelut kuntayhtymä

Lisätietoja: timo.heiskala@uep.fi sekä www.uep.fi/hankintapiiri/tulkkipalvelut.htm

1.
Varaa
kalenteristasi
päivät
10.-12.8.

Joensuun Kansalaistalon yhteispalvelupisteessä tieto palveluista ei rajoitu [sektorirajojen seiniin]

Joensuun Kansalaistalon yhteispalvelupisteen avajaisia vietettiin lokakuun lopulla. Avauspuheen pitänyt Itä-Suomen läänin maaherra Pirjo Ala-Kapee kiitteli yhteispalvelupisteen laajaa yhteistyöver-

Raimo Matikainen Pohjois-Karjalan Mielenterveydentuki ry:stä ja Esa Pulkkinen Pohjois-Karjalan Maakuntaverkko -hankkeesta näkevät yhteispalvelupisteen tärkeänä tekijänä eri toimijoiden monipuolisessa yhteistyössä. Maaherra Pirjo Ala-Kapee ja Aili Asp osallistuivat yhteispalvelupisteen avajaisiin.

kostoa ja sitä, että Kansalaistalon piste on palveluiltaan maan kattavimpia. Tilaisuus keräsi Kansalaistalolle runsaasti kiinnostuneita kuulijoita tutustumaan yhteispalvelupisteeseen ja sen toimijoihin.

Lämmin vastaanotto yhteispalveluidealle

Yhteispalvelupisteen toimijat itse näkevät palvelun erittäin tarpeellisena. Eri-

tyisesti arvostettiin sitä, että kynnys tulla asioimaan on matala eikä ympäristö ole virastomainen. Hyvänä koettiin myös ihmisten mahdollisuus saada monenlaista tietoa keskitetysti yhdestä paikasta; sellaisistakin palveluista, joita ei välttämättä ymmärretä etsiä tai vaatia.

Heidi Laukkanen, kehittäjä, Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys, Virpi Väyrynen, palvelusihiteeri, Kansalaistalon yhteispalvelupiste ja Sanna Väyrynen, sosionomi-opiskelija Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta.

Päivystystä, esitteitä ja ohjausta

Joensuun Kansalaistalon yhteispalvelupiste on osa kaksivuotista kehittämissuunnitelmaa, jonka yhtenä tarkoituksena on vahvistaa järjestöjen roolia osana yhteispalveluja. Hanketta koordinoi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ja hankkeen pilotit sijoittuvat Joensuun Kansalaistalolle sekä Jyväskylän Kumppanuustalolle. Tavoitteena on, että järjestötoimijat kannustavat eri palveluntarjoajia uudelleen yhteistyöhön keskenään, yhteispalveluja kehittämällä. Joensuun Kansalaistalon yhteispalvelupisteen toivotaan myös helpottavan kansalaisten osallistumista ja luovan edellytyksiä uusille sektorirajat ylittävälle palvelulle.

Kansalaistalon yhteispalvelupiste tarjoaa tietoa niin viranomaisten kuin järjestöjenkin palveluista sekä toiminnoista. Toimijat ovat julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Kansalaistalon pisteessä on joitain perustason palveluita ja siellä myös neuvotaan ja ohjataan eteenpäin. Osa toimijoista pitää päivystyspalvelua paikan päällä. Esitteitä ja viranomaisten lomakkeita on tarjolla. Tukea saa myös sähköiseen asiointiin, esimerkiksi verkossa olevien lomakkeiden täyttämiseen ohjataan ja neuvotaan. Yhteispalvelupiste on mukana erilaisissa kokeiluissa, joissa kehitetään sähköistä asiointia.

Tulossa on myös teema- ja tapahtumapäiviä, joissa tehdään yhteispalvelupisteen toimintaa tutuksi.

Heidi Laukkanen, Virpi Väyrynen ja Sanna Väyrynen.

Osaamisen tukeminen edistää kotoutumista

NETWORKSHOPissa kierretään kielitaidon esteitä

NETWORKSHOP-projekti tukee Jyväseudulla asuvien pakolaisten kotoutumista. Toiminnan kärkinä ovat pakolaisten osaaminen ja taidot. Näin esimerkiksi puutteellinen kielitaito ei nouse osallistumisen esteeksi.

Hankkeen työmenetelmänä ovat työpajat, joissa opitaan tekemisen kautta sekä käden taitoja että suomen kieltä. Työpajojen ohjelmissa on muun muassa tutustumiskäyntejä, arkielämän suomen kielen harjoituksia ja omien tuotteiden valmistusta.

- Käydessäni Hollannissa Open Learning Centerissä vakuutuin työpajojen toimivuudesta myös Suomessa, kertoi **Gloria Lapitan**, projektin vetäjä.

Työpajoissa asiakkaita ohjaavat ammattilaiset. Suomen kielen pajoissa mukana on myös vapaaehtoisia ohjaajia, joille ohjaamisesta saatava kokemus on merkittävä lisä omalla kotoutumispolulla.

Osaaminen käyttöön

NETWORKSHOPin toiminta-alueena on Jyväseutu. Eniten asiakkaita on Jyväskylältä, etenkin Kuokkalasta, missä asuu suuri osa Jyväskylän pakolaisista. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat Jyväskylän kaupunki, maahanmuuttajapalvelut, työvoimatoimisto, muut maahanmuuttajahankkeet ja maahanmuuttajien omat järjestöt.

- Virallisten kumppaneiden lisäksi puskaradio ja omat verkostot ovat oleellisen tärkeitä näin lyhyessä hankkeessa, suunnittelija **Galina Ahtamo** totesi.

Jyväskylässä sijaitsevan Kumppanuustalon ompelimo on projektin ahkerassa

Hankkeen suunnittelija Galina Ahtamo ja vetäjä Gloria Lapitan ovat molemmat asuneet Suomessa yli 10 vuotta. Gloria on kotimaassaan Filippiineillä toiminut oikeuslaitoksen toimistotyöntekijänä. Galinan taustat liittyvät elokuvaan ja mediaan; ammatti on Suomessa tuiki tuntematon elokuva-alan insinööri.

käytössä. Arkiympyröistä laajemmalle päästään tutustumiskäynneillä ja retkillä, joita on tähän mennessä tehty muun muassa Tampereen kansainväliseen kohtaamispaikkaan ja Naistariin maahanmuuttajanaisten toimintakeskukseen.

Tavoitteena on kehittää jokaisen NETWORKSHOPiin osallistujan omaa osaamista ja löytää sitä kautta mielekäs polku työelämään tai opiskeluihin. Suunnitelman mukaan projektiin osallistujat ovat pakolaisia, jotka ovat asuneet Suomessa yli kolme vuotta eivätkä kuulu

kotoutumislain ja sen tukimuotojen piiriin.

Projektin varsinainen toiminta on käynnistynyt tämän vuoden maaliskuussa ja se jatkuu tämän vuoden loppuun. Projektia rahoittavat Jyväskylän kaupunki ja Euroopan pakolaisrahasto. Myös jatkorahoitusta haetaan. Hankkeesta vastaa Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry.

*Anne Astikainen,
kehittämispäällikkö, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Keski-Suomen alue*

Välillä nautittiin upeasta haitarisoitosta. Sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja Veijo Koskinen totesi, että tärkeää yhteistyötä Kumppanuustalon kanssa on tehty jo kauan.

Kumppanuustalon aula oli avoimen ovien päivän ajan täynnä ihmisiä tutustumassa talon toimintaan.

Myös uudet kävijät löysivät Kumppanuustalon

Jyväskylän Kumppanuustalon nelivuotisjuhla vietettiin marraskuun alussa avoimin ovin. Tunnelma oli korkealla ja tupa täynnä, sillä tapahtuma houkutteli paikan päälle yli 600 henkilöä. Moni kävijöistä oli ensi kertaa talon toimintaan tutustumassa ja joukossa oli myös paljon nuoria ja opiskelijoita.

Kumppanuustalolaisten ajankohtaisena mottona on kohtaaminen ja välittäminen. Talotoimikunnan puheenjohtaja **Jukka Rantanen** korostaakin, että jokaisella on mahdollisuus antaa positiivista palautetta ja tarjota iloinen toivon näköala kumppanille.

Avajaispuheen piti Jyväskylän sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja **Veijo Koskinen**, joka muistutti, että Kumppanuustalo tekee tärkeää työtä kansalaisyhteiskunnan ja demokratian edistämiseksi.

- Kaupunki on elänyt rajun murroskauden viimeisen kymmenen vuoden aikana. Samaan aikaan on syntynyt myös runsaasti uusia järjestöjä. Poliittisilla päättäjillä on usein tiettyä näkökulmavajetta, minkä vuoksi kansalaisyhteiskunnan aktiivisuus on tärkeää. Jyväskylän kaupunki haluaakin tukea järjestöjen työtä nyt ja tulevaisuudessa, Koskinen

kiteytti.

- Kansalaistoiminnassa on tärkeää se, että siinä on "korva maassa"; se toimii lähellä ihmistä, tähdensi ruohonjuuritason tärkeyttä **Anne Laimio** Jyväskylän seudun Mielenterveysseuran Tuettu Suru-hankkeesta.

Valtaosa Kumppanuustalon 28 toimijasta on järjestöjä ja yhdistyksiä. Toiminnan yhteisiä tavoitteita on tukea vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa.

Anne Astikainen, kehittämisspäällikkö, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Keski-Suomen alue

Vuosaaren voimavarana on vilkas asukastoiminta

Etelä-Suomen Hyvinvoinnin alueelliset tukiverkostot -hankkeessa on julkaistu raportti Vuosaaren hyvinvoinnista. Raportin tavoitteena oli nostaa esiin alueen eri toimijoiden, kuten sosiaalialan ammattilaisten, asukasyhdistys- ja järjestöaktiivien, seurakunnan ja eri projektien työntekijöiden kokemuksesta tietoa alueen huolenaiheista ja voimavaroista.

Vuosaaren kaupunginosa Itä-Helsingissä on voimakkaasti kasvava: vuoteen 2010 mennessä asukasmäärän odotetaan kasvavan nykyisestä 30 000:sta vielä kymmenellä tuhannella. Vuosaaren vahvuutena, vilkkaasta

kasvusta ja rakennustoiminnasta huolimatta, nähtiin kaunis ympäröivä luonto ja sen tuomat hyvät ulkoilu- ja virkistymämahdollisuudet. Vahvuutena nähtiin myös kansalaisaktiivisuus ja monimuotoinen asukastoiminta. Vuosaarelaisuus on osa asukkaiden identiteettiä ja alueella puhalletaan yhteen hiileen. Monikulttuurisuus nähtiin paitsi haasteena, myös rikastuttavana ja erityisesti vuosaarelaisena piirteenä.

Toisaalta jatkuvan rakentamisen ja muuttoliikkeen koettiin aiheuttavan rasitusta sekä ympäristölle että yhteisön kiinteydelle. Palvelujen riittävyydestä oltiin huolissaan: sosiaali- ja terveyspalveluja joudutaan jonottamaan ja ryhmäkoot päiväkodeissa koettiin liian suuriksi. Lasten yksinäisyys ja aikuisten

puute huolestuttivat, aikuisten kohdalla taas päihde- ja mielenterveysongelmat sekä muun muassa riittämättömät tukiverkostot koettiin ongelmiksi.

Uhkia torjumaan alueen toimijat lähtivät lisäämällä yhteistyötä, kumppanuutta ja matalan kynnyksen toiminta- ja kohtauspaikkoja. Matalan kynnyksen paikat toisivat niin kunnan lähemmäs asukkaita. Ei-kaupalliset kokoontumispaikat vahvistaisivat yhteisöllisyyttä ja helpottaisivat myös tiedonkulkua.

Ulla Saastamoinen ja Hannele Åberg: Vuosaaren hyvinvointi 2004. Sosiaalinen raportointi. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ja Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 10/2004.

Päijät-Hämeen hyvinvointifoorumissa pohdittiin valtion, markkinoiden ja kansalaisten hyvinvointia

Mitä hyvinvointi on ja kenen hyvinvoinnista oikeastaan on kyse? Päijät-Hämeen hyvinvointifoorumi kokosi sosiaali- ja terveystoimen viranomaisia alueen kunnista ja kaupungeista sekä edustajia sosiaalialan järjestöistä lokakuiseen Lahteen.

Iltapäivän mittaisessa foorumissa pohdittiin hyvinvoinnin käsitettä, sosiaalialan uudistamista sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen asemaa ja roolia alueella. Foorumin taustalla olivat Päijät-Hämeen sosiaaliturvayhdistys, alueen sosiaalialan osaamiskeskus VERSO ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Etelä-Suomen HYVE -projekti.

Hyvinvointi -käsitettä käytetään melko huolettomasti julkisessa keskustelussa, totesi professori **Antti Karisto**. Hyvinvointi -käsitteellä voidaan myös manipuloida; hyvinvointi saa merkityksiä sen mukaan mitä ja ketä puhuja kulloinkin edustaa. Jos hyvinvointi ymmärretään vain valtion hyvinvointina, on käsite kovin kapea – bruttokansantuote ei anna informaatiota ihmisten todellisesta elämästä. **Johan Galtungin** sanoin: ”Kauniissa talossa ei välttämättä asu kauniita ihmisiä.” Yhtä vähän hyvinvointia tulee antaa markkinoiden monopoliksi: markkinoiden hyvinvointi on yritysten hyvinvointia eli hyvää taloudellista tuloista, eikä kerro siitä, miten ihmiset voivat. Kansalaisten hyvinvoinnista Karisto käyttäisi termiä ’pieni hyvinvointi’, joka merkitsee suurin piirtein ’hyvää arkea’. Karisto totesi kuitenkin, että hyvinvointi -käsitteen moniulotteisuus on hyväksytty yhteiskunnallisessa tutkimuksessa ja että hyvinvointitutkimuksen keskeisin tehtävä on testata toteutetun yhteiskuntapolitiikan toimivuutta.

Päijät-Hämeessä käynnissä olevassa hankkeessa pyritään tarkastelemaan myös ihmisten hyvinvointia, hyvää arkea. Antti Karisto kuvasi laaja-alaista Ikihyvä Päijät-Häme -tutkimus- ja kehittämishanketta, jossa seurataan 10 vuoden ajan kolmen eri ikäluokan hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista tilannetta, elämänlaatua ja palvelutarpeita.

Tutkimuksessa yritetään selvittää muun muassa sitä, miten ihmiset itse määrittelisivät hyvinvointinsa, toisin sanoen kuvaisivat pientä hyvinvointia. Jo tähän mennessä saaduista tuloksista käy ilmi, että ihmisille tärkeitä ja hyvinvoinnin kannalta merkittäviä asioita ovat pienet, mutta heille merkitykselliset asiat: ihmissuhteet, harrastukset, asiat, joihin on jokin hyvä tunnesuhde jne. Sosiaalinen pääoma eri muodoissaan nousee esiin.

Hankeviidakosta selkeyteen

Palvelujärjestelmä on tärkeässä roolissa hyvinvoinnin tukemisessa, mutta se asetui taustalle tukirakenteena eikä korvaa läheisiä ihmissuhteita. **Reijo Väärälä** sosiaali- ja terveysministeriöstä muisteli aikanaan tehtyä tutkimusta, jossa pohjoissuomalaisen yrityksen työttömiksi jääneet työntekijät ilmoittivat kriisivaiheen pelastukseksi nimenomaan läheiset ihmiset, ystävät ja sukulaiset.

Meneillään olevassa sosiaalialan kehittämishankkeessa pyritään nykyistä palvelujärjestelmää perkaamaan ja uudistamaan. Tämänhetkiseen hankeviidakoon ei ole tarkoitus luoda lisää kaaosta, vaan tavoitteena on päästä siitä eroon luomalla kansalliset raamit ja linjaukset sekä satsaamalla pysyviin rakenteellisiin uudistuksiin, kuten seudullisuuteen. Valtio tarjoaa kehittämistyöhön resursseja, mutta se mitä käytännössä tehdään, on pitkälti kuntien vastuulla. Kehittämishankkeella ei pyritä rakentamaan onnelaa, vaan tavoitteena on sosiaalialan tulevaisuuden turvaaminen, Väärälä totesi.

Minna Veistilä VERSOsta välitti eri kunnissa esiin nousseita kommentteja ja käsityksiä sosiaalialan hankkeesta. Sanalla projekti alkaa olla huono kaiku ja monissa kunnissa suhtaudutaan varuudella hankemuotoiseen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisessä Veistilä kantoi huolta siitä, horjuuko ”sosiaalisen” asema. Onko terveys tärkein pääoma ja päätyykö hyvinvointi markkinoiden ja hyvinvointiteollisuuden omistukseen, Veistilä kysyi ja korosti, että yksilöiden, verkostojen, kuntien ja järjestöjen keskinäisiä rooleja pitäisi

pohtia yhdessä.

Uudistuuko sosiaaliala arjen tarpeista käsin?

Päijät-Hämeen sosiaaliturvayhdistyksen puheenjohtaja, sosiaalijohtaja **Risto Kajaste** pohti mitä sosiaalipalveluilla halutaan saada aikaan: ollaanko tuottamassa palveluja kotiin? Ollaanko luomassa seudullisia palveluja? Ovatko sosiaalipalvelut tukemassa ihmisiä ja yhteisöllisyyttä vai ovatko ne ulkoistamassa ihmisiä? Kajaste mietti myös elääkö palvelujärjestelmä omaa elämäänsä vai uudistuuko se arjen tarpeista lähtevän tiedon myötä. Sosiaalipalvelujen tehtävä on osaltaan rakentaa hyvinvointia, mahdollistaa osallisuutta ja toimia eriarvoistumisen puskurina. Palvelujen heikentyminen johtaisi valvonnan ja vartiointin lisääntymiseen, ihmisten eristämiseen sisälle ja ulos. Elämä muodostuisi taisteluksi paikasta auringossa. Mitä oikeastaan tarkoittaa usein toistettu lause, että meillä ei ole varaa nykyisen kaltaiseen hyvinvointiin, Kajaste kysyi.

Foorumin loppukeskustelussa esitettiin toive yhteisestä neuvonpidosta ja yhteistyöstä järjestöjen ja julkisen sektorin kanssa sosiaalipalvelujen järjestämiseksi. Se, millaiseksi tulevaisuus muodostuu, on pitkälti kiinni siitä, seurataanko asioita sivusta vai ollaanko tiukasti mukana kehittämässä yhteisiä asioita.

Sosiaalipoliittisia foorumeita on järjestetty Etelä-Suomen alueella Keskeisellä Uudellamaalla, Itäisellä Uudellamaalla ja nyt Päijät-Hämeen alueella. Ensi vuonna foorumit järjestetään pääkaupunkiseudulla ja Läntisellä Uudellamaalla

*Ulla Saastamoinen, suunnittelija,
HYVE Etelä-Suomi
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

Ansiomerkeissä elävät SOSIAALIALAN HERALDISET SYMBOLIT

Sosiaaliturvan edistämisen hyväksi tehdystä työstä on jaettu omia ansiomitaleja jo seitsemän vuosikymmentä. Laajin valikoima ansiomitaleja lienee Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitolla, jonka juuret ovat vuonna 1917 perustetussa Suomen köyhäinhuoltovirkailijoiden yhdistyksessä.

Historiansa aikana liitto on jakanut mitalejaan neljällä eri nimellä – nimensä se on vaihtanut viisi kertaa. Ensimmäisen nimenmuutoksen aikaan vuonna 1929, jolloin nimeksi tuli Suomen kunnallisten huoltotyöntekijäin liitto, ei omia ansiomerkkejä vielä ollut.

Vuonna 1932 liiton uudeksi nimeksi tuli Suomen huoltotyöntekijäin liitto. Se perusti vuonna 1934 kultaisen ansiomerkin, jossa oli laakerilehtiseppeleen ympäröimällä valkoisella emalipohjalla kirjaimet SHL (Suomen huoltotyöntekijöiden liitto) ja aurinko. Ansiomerkkiä kannettiin säännön mukaan sinivalkoisessa silkkinauhassa. Laakerinlehtien käyttö ansiomerkeissä on hyvin suosittua ja tapa liittää ne ansioihin hyvin vanha; jo antiikin Kreikassa kilpailujen voittajat saivat laakeriseppeleen. Aurinko todennäköisesti symbolisoi parempaa huomispäivää ja turvallisuutta, sillä aurinko valaisee ja lämmittää sekä noustessaan aloittaa uuden päivän.

Tunnustusta jo ennen eläkeikää

1950-luvun alussa liitolle suunniteltiin uutta ansiomerkkiä, jossa olisi ollut useampi arvoluokka. Tällainen useamman arvoluokan ansiomerkki on jakokäytännössä ajatellen kätevämpi, sillä tällöin saadaan erilaiset ansiot paremmin palkittua. Ansioituneiden henkilöiden ei tarvitse odottaa eläkeikään saadakseen kultaisen kunniamerkin, vaan heitä voidaan ansioiden karttuessa jo aiemmin palkita pronssisilla ja hopeisilla ansiomerkeillä. Uuden ansiomerkin ulkomuodosta pyydettiin taiteilijalta ehdotuksia, mutta lopulta päädyttiin jo käytössä olevan kultaisen ansiomerkin malliin, jota ryhdyttiin valmistamaan myös hopeisena ja pronssisena. Täten ansiomerkki oli muuttunut kolmeluokkaiseksi.

Vuonna 1953 liitto vaihtoi nimekseen

Heraldiikan tutkija Tuomas Hyrsky on selvittänyt Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton ansiomerkkien historiaa.

Sosiaalihuollon keskusliitto, jonka kirjainlyhenne SHK vaihtui ansiomerkkeihin entisen lyhenteen tilalle.

Arvostettu heraldikko **Olof Eriksson** uudisti liiton tunnukset vuonna 1958. Tällöin myös kolmiluokkainen ansiomerkki sai uuden ulkomuodon. Merkkin etusivulle tuli tunnuksiksi neljän sydämen muodostama ristikuvi. Ansiomerkkien kääntöpuolelle tuli teksti: ansioista, sosiaalihuollon keskusliitto sekä paikka nimi ja päivämäärä kaiverukselle.

Eriksson lienee valinnut sydämen symbolisoimaan ”sydämellistä” huolenpitoa, inhimillisyyttä ja sosiaalisuutta. Se, että sydämiä on useampia, kuvaa keskusliittoa ja viestin korostamiseksi sydämet on käännetty kanta keskustaa kohti. Ansioitalit saivat myös uuden valkoisen nauhan, jossa on kaksi sinistä ja yksi punainen raita.

Keskusliiton hallituksen omasta aloitteestaan jakamia kultaisia ansiomerkkejä oli 1950-luvun alusta lähtien kutsuttu nimellä ”kultainen kunniamerkki”. Tämä liiton korkea-arvoisin kunnianosoitus ei alussa ulkomuodoltaan eronnut kultaisesta ansiomerkistä, mutta vuonna 1965 kultainen kunniamerkki sai uuden ulkomuodon. Sen etusivulle tuli ansiomerkeistä tutun sydänristin lisäksi laakerinlehdät, jotka periytyivät kuva aiheena vanhasta merkistä. Merkki sai myös uuden valkoisen nauhan, jossa on yksi punainen keskiraita.

Liiton 50-vuotisjuhlavuonna 1967 pronssinen ansiomerkki korvattiin uudella pronssisella Benevolentia-mitalilla. Mitalin etusivulla on liiton sydänristitunnus ja sen alapuolella teksti benevolentia. Sana on latinaa ja tarkoittaa suomeksi hyvää tahtoa. Mitalia kannetaan valkoisessa nauhassa, jossa on kaksi

punaista keskiraitaa.

Vuonna 1972 liitosta tuli Sosiaaliturvan Keskusliitto. Uusi nimi tuli käyttöön myös mitalien kääntöpuolen tekstiin.

Keskusliiton nykyinen nimi on otettu käyttöön vuonna 1997. Kuten aiemmin on liiton uusi nimi vaihdettu mitalien kääntöpuolelle. Käytännössä uuden nimen ilmaantuminen mitaleihin on vienyt muutaman vuoden, sillä vanhat varastot on jaettu ensin loppuun. Myös jaettavien ansiomerkkien nimet on tarkistettu. Kultaisesta kunniamerkistä käytetään nykyisin myös nimeä Sosiaaliturvan kunniamitali. Pääsääntöisesti sitä jaetaan enintään 5 kappaletta

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton ansiomitaleita on uudistettu matkan varrella.

vuodessa sosiaaliturvan alalla erityisesti ansioituneille henkilöille. Kultaisesta ja hopeisesta ansiomerkistä on tullut kultainen ja hopeinen ansiomitali. Nämä mitalit myönnetään pääsääntöisesti 30 ja 20 vuoden toiminnasta sosiaaliturvan alalla. Entisen nimensä on säilyttänyt Benevolentia-mitali. Se voidaan myöntää vähintään 10 vuotta sosiaaliturvan alalla toimineelle henkilölle tai tunnustukseksi muusta ihmisten hyvinvointia edistäneestä toiminnasta esimerkiksi vapaaehtoistyössä. Mitaleista on myös valmistettu pienet pinssit, jotka on tarkoitettu jokapäiväiseen käyttöön.

Esityksen ansiomitalien myöntämisestä voi tehdä kunta, kunnallinen lautakunta, sosiaaliturvan alalla toimiva yhdistys tai valtion viranomainen.

*Tuomas Hyrsky
Heraldiikan tutkija*

Indikaattorien valinta ON MYÖS POLIITTINEN VALINTA

Sosiaalisen laadun indikaattoreita
kehittäneessä hankkeessa yhteiskun-

nan sosiaalista laatua mittaamaan on rakennettu indikaattoripakettia. Entä mikä rooli indikaattoreilla on muun muassa Euroopan unionin harjoittamassa avoimessa koordinaatiossa?

ICSW European Region on ollut mukana sosiaalisen laadun indikaattoreita kehittäneessä hankkeessa. Hanketta on koordinoitunut Amsterdamissa toimiva European Foundation on Social Quality (EFSQ) ja hanketta varten on muodostettu tutkijoista, asiantuntijoista ja kansalaisjärjestötoimijoista koostuva verkosto (European Network on Social Quality, ENIQ). Mukana hankkeessa on ollut toimijoita 15 maan yliopistoista ja tutkimuslaitoksista. Akateemisten osallistujien lisäksi myös ICSW European Region ja Köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN ovat olleet hankkeessa mukana.

Sosiaalisen laadun indikaattorit voidaan nähdä osana 1990-luvulla alkanutta sosiaali-indikaattorien ja indikaattoripaketien ”kehittelybuumia”. **Hannele Saulia** ja **Jussi Simpuraa** mukailleen voisi jopa puhua eräänlaisesta indikaattoriviidakosta. Tähän hyvinvointi-indikaattoreiden viidakkoon myös sosiaalisen laadun teoria ja sen pohjalta valitut ja kehitetyt indikaattorit tuovat oman osansa.

Sosiaalisen laadun teorian etuna ja toisaalta myös sen haittana on vahva teoreettinen ote. Teoreettinen lähestymistapa auttaa pureutumaan rakenteisiin ja näkemään rakenteellisia prosesseja, mutta toisaalta se tekee lähestymistavasta monimutkaisen ja indikaattoripaketista laajan ja vaikeasti hallittavan. Sosiaalisen laadun teoriaan pohjautuva indikaattoripaketti käsittää, hieman laskutavasta riippuen, reilusti yli 100 erilaista indikaattoria. Indikaattoripaketin sijaan tulisi ehkä pikemminkin puhua indikaattoripaketista, sillä sosiaalisen laadun näkökulma jäsentyy neljään osioon, joita ovat sosioekonominen turvallisuus, sosiaalinen koheesio, sosiaalinen inklusio sekä voimaannuttaminen. Näitä jokaista kuvaamaan on valittu useita erilaisia indikaattoreita.

ICSW:n ja EAPN:n rooli on sosiaalisen laadun indikaattoreita kehittäneessä hankkeessa ollut eri tyyppinen kuin kansallisilla konkreettista indikaattorien kehittelytyötä tekevillä toimijoilla. Projektin yliopistot ja tutkimuslaitokset ovat muotoilleet ja kehitelleet sosiaalisen laadun teoriaa edelleen ja etsineet siihen soveltuvia indikaattoreita. ICSW on edustanut projektissa kansalaisjärjestöorganisaatioiden ja tehtävänsä mukaista näkökulmaa. ICSW:n ja EAPN:n kaltaisten organisaatioiden roolin näkeminen ja muotoutuminen myös tämän tyyppisissä hankkeissa on voinut viedä aikansa. Mukana oleminen on kuitenkin tärkeää, jopa välttämätöntä.

Indikaattorien valinnalla
vaikutetaan

Miksi EU-tasoiset indikaattorit ja niiden kehittytyö sitten ovat oleellisia ICSW:n kannalta? Osa vastausta on, että ne tarjoavat osoittimia yhteiskunnan hyvinvoinnin tilasta. Entä miten erityyppiset indikaattorit, kuten sosiaalisen laadun indikaattorit kytkeytyvät Euroopan unionin sosiaalipolitiikkaan? Avoimen koordinaation menetelmään liittyvä indikaattoripohjaisen tiedon käyttö auttaa avaamaan näitä kysymyksiä, sillä indikaattorien voi nähdä olevan osa avoimen koordinaation menetelmää. Avoimen koordinaation menetelmässä EU:lle asetetaan yhteisiä ohjeellisia tavoitteita. Tarvittaessa myös täsmennetään hyvien esimerkkien (best practices) vertailua laadullisilla ja määrällisillä indikaattoreilla ja vertailuarvioinnin (benchmarking) kriteereillä, laaditaan kansallisia toimintaohjelmia ja seurataan kehitystä muun muassa vertailuarvioinnilla, keskinäisen oppimisen pohjalta.

Avoimen koordinaation menetelmän tulee olla avointa siten, että eri yhteiskunnalliset ryhmät ja hallinnon tasot voivat siihen osallistua ja vaikuttaa sen sisältöön ja tavoitteisiin. Tämä asettaa haasteen myös erilaisten sosiaali-indikaattoreiden kehittämiseksi ja käytölle: myös indikaattorien kehittämisen, käytön ja tulkinnan tulee olla avointa. Niiden merkitys Euroopan unionin sosiaalipolitiikan harjoittamisessa ja kehittämisessä avoimen koordinaation menetelmällä on keskeinen. Avoimuuden toteutumiseksi myös erilaisten kansalaisjärjestötoimijoiden on oltava mukana indikaattorien kehittämisessä, tehtävä niitä tunnetuksi ja arvioitava niitä perusteellisesti, tarvittaessa kriittisesti. Indikaattoreiden valinnalla vaikutetaan siihen, mihin sosiaalisiin epäkohtiin tai minkä ihmisryhmän tilanteeseen huomiota suunnataan. Se, millaisia indikaattoreita esimerkiksi sosiaalista laatua osoittaviksi indikaattoreiksi valitaan, on paitsi tieteellinen myös poliittinen valinta.

Sosiaalisen laadun indikaattoreiden 1990-luvun puolivälistä alkaneen kehitystyön yksi vaihe on päättymässä. Sosiaalisen laadun pitkällisen teoreettisen muotoilun ja indikaattorien valintaprosessin kautta on vihdoin päästy kokeilemaan valittuja indikaattoreita hankkeessa mukana olevissa maissa. Vuoden vaihteeseen mennessä EFSQ julkaisee toimijoiden raportteihin perustuvan kirjan sosiaalisen laadun indikaattoreista ja siitä, miltä hyvinvointi – tai laajemmin ymmärrettynä sosiaalinen laatu – näyttää eri EU-maissa.

Aki Siltaniemi, tutkija, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Lähteitä ja lisätietoja:

- indikaattoriaalosta Hannele Sauli & Jussi Simpura (2004) *Auttaako tietotulva indikaattoriaalossa Hyvinvointikatsaus 2004/1, s.2-*
- sosiaalisen laadun teoriasta. www.socialquality.org
- avoimen koordinaation menetelmästä: esim. European Council 2000; Matti Kari 2000; Matti Kari 2002, Pakaslahti 2002, 58

ICSW ICSW ICSW ICSW

Marja Vuorinen, Riitta Särkelä,
Anne Perälähti, Juha Peltosalmi, Pia Londén

PAIKKANSÄ PITÄVÄT

Sosiaali- ja terveysturvan paikallisten toimijoina

Millaista ja tukea ja palveluja sosiaali- ja terveysturvan järjestöt tarjoavat paikallisesti ja alueellisesti? Minkälaisia ovat paikallisyhdistysten toimintaedellytykset ja ajankohtaiset haasteet? Mitä on järjestötoiminnan erityisanti?

Paikkansa pitävät -julkaisu on viisivuotisen kehittämishankkeen ensimmäinen tutkimusraportti. Se antaa kuvan järjestöjen paikallisen ja alueellisen toiminnan monipuolisuudesta, haasteista ja mahdollisuuksista sekä järjestöjen roolista paikallisten hyvinvointipalvelujen ja tuen tarjoajina.

Julkaisija Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto
ISBN 951-747-158-0, 169 sivua. Hinta 23 euroa.

Anne Birgitta Yeung

INDIVIDUALLY TOGETHER

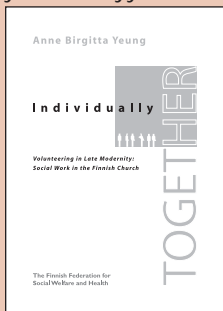
Volunteering in Late Modernity:
Social Work in the Finnish Church

YKSILÖLLISESTI YHDESSÄ

Vapaaehtoistoiminta myöhäismodernina aikana: Suomen kirkon sosiaalinen työ

Vapaaehtoistoimintaan liittyy toisiaan täydentäviä kiehtovia vastinpareja: yksilölliskehityksen mukaista liikettä sekä sen vastaliikettä. Väitöskirjassaan Anne Birgitta Yeung osoittaa vapaaehtoistoiminnan olevan erityisen monipuolinen kenttä niin sosiaaliselle riippumattomuudelle kuin myös uusille riippuvuuksille: totta ovat niin muutos, henkilökohtainen etsintä, yksilöllisyys ja yksilölliset toiveet kuin myös jatkuvuus, arkiset aktiviteetit, yhteisöllisyyden toiveet ja yhteisöllisyyskin.

Julkaisija Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto
ISBN 951-747-157-2, 170 sivua ja neljä artikkeliliitettä, hinta 23 euroa.

Julkaisutilaukset Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitosta,
puh. (09) 774 721, faksi (09) 738 123,
sp. julkaisut@stkl.fi tai liiton internet-sivujen kautta www.stkl.fi

JÄRJESTÖKUULUMISIA

Tervetuloa ICSW:n Euroopan alueen symposiumiin 2005

Teema: Euroopan sosiaalisen mallin tulevaisuus

Aika: 1.-3.6.2005

Paikka: Luzern Sveitsi

Konferenssissa käsitellään:

- nopeita väestöllisiä ja sosiaalisia muutoksia,
- laajana jatkuvaa työttömyyttä,
- hyvinvointivaltioon kohdistuvaa taloudellista painostusta,
- globalisaatiota, teknistä edistystä ja uusia talousstrategioita,
- yleisen mielipiteen muutosta sosiaaliin kysymyksiin.

Konferenssissa haetaan vastauksia siihen mitä edellä kuvatut muutokset vaikuttavat

- sosiaalisiin oikeuksiin ja yksilöiden vastuuseen,
- sosiaalipolitiikan ja sosiaalisten instituutioiden kehitykseen,
- sosiaaliseen koheesioon ja sosiaaliseen integraatioon,
- sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja solidaarisuuteen.

Osanottomaksu ennen 31.3.2005 ilmoittautuville 300 euroa ja sen jälkeen 330 euroa. Konferenssiin voi ilmoittautua osoitteella

ICSW Regional Conference 2005
c/o Hochschule für Soziale Arbeit
Werftstrasse 1
6002 Luzern Switzerland
Fax ++41 41 367 48 49
Sp: socialeurope@hsa.fhz.ch
www.icsw.socialswitzerland-socialurope.org

Lisätietoja: Suomen ICSW/Leif Rönberg,
puh. (09) 7747 2222 tai
050 63664, sp. leif.ronnberg@stkl.fi

Palkintoja ja mitaleita

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto myöntää vuosittain ansiokkaasta kansalaistoiminnasta yhden valtakunnallisen tunnustuspalkinnon, joka jaetaan Vapaaehtoistoiminnan päivänä joulukuussa. Palkinto on *Erkka Auermaan* upea keraaminen veistos ja kunniakirja. Lisäksi liitot ovat voineet jakaa vuosittain oman palkintonsa valitsemalleen henkilölle tai taholle. Tämä palkinto on Auermaan pienempikokoinen keraaminen veistos.

Nimitysten selkeyttämiseksi ja sekaannusten välttämiseksi palkintojen nimet on muutettu niin, että keskusliiton myöntämä valtakunnallinen palkinto on Kansalaistoiminnan valtakunnallinen tunnustuspalkinto ja liittojen jakamat (keskusliiton hallituksen hakeuksesta hyväksymät) palkinnot ovat Kansalaistoiminnan palkintoja.

Sääntömuutoksen yhteydessä on vahvistettiin ansiomerkkien uudet hinnat, jotka vuoden 2005 alusta ovat:

- Benevolentia-mitali 110 euroa,
- hopeinen ansiomitali 130 euroa ja
- kultainen ansiomitali 150 euroa.

Viime vuonna Kansalaistoiminnan valtakunnallisen tunnustuspalkinnon sai sosiaalineuvos Sirkka Merikoski. Liitot jakoivat yhteensä 13 kappaletta tunnustuspalkintoja tärkeille vapaaehtoistoimijoilleen.

On onniteltu

- Aaro Harjua 50-vuotissyntymäpäivän johdosta

Sosiaali- ja terveysturvan päivillä

Jyväskylässä **10.-12.8.2005**

keskustellaan

Suomen menestyksen vaihtoehdoista,

pohditaan onko

hyvinvointi kauppatavaraa,

kysytään kenen ääni kuulu ja

kuka kuuntelee.

Tule hahmottelemaan 2000-luvun sosiaali- politiikan suuntaviivoja.

3.
vuoden-
vaihteessa
tiedät
lisää!

YHTEYKSIÄ

alueellisiin sosiaaliturvayhdistyksiin

Sosiaaliturvayhdistykset ovat sosiaaliturvan ja muun sosiaalipolitiikan alalla työskentelevien henkilöiden yhdysseura. Yhdistykset järjestävät opinto- ja neuvottelutilaisuuksia, välittävät tietoa ja järjestävät opintoretkeä ja muuta virkistystoimintaa. Tule mukaan käynnistämään alueellista keskustelua sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen kanssa. Ota yhteyttä alueesi yhdistyksen puheenjohtajaan tai sihteeriin ja liity jäseneksi.

Etelä-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Sinikka Volanto, Vierteenmäentie 131, 63130 Mäyry, puh. 0201 245 121, koti (06) 525 7126, 040 831 7586, sinikka.volanto@seamk.fi
Sihteeri Tuula Tuomisto, c/o SONet BOTNIA, PL 158, 60101 Seinäjoki, puh. 050 540 0655, sp. Tuula.Tuomisto@seamk.fi

Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturva ry

Puheenjohtaja Anja Lehtonen, Itä-Suomen lääninhallitus, PL 50, 50101 Mikkeli, puh. 040 726 7440 tai 020 516 161, sp. anja.lehtonen@ishl.intermin.fi. Sihteeri Kirsi Pulkkinen, Pohjolan- katu 20 A 8, 50120 Mikkeli, puh. (015) 194 2272.

Finlands svenska socialförbund rf

Ordförande Pehr Löv, 00102 Riksdagen, tel. (09)4321, 050 511 3117, fssf@pedersore.fi. Verksamhetsledare Boris Björklund, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs, tel. (06)785 0330, 050 553 3685, fax (06) 729 0547, www.fssf.fi

Kainuun Sosiaaliturvayhdistys

Puheenjohtaja Kai Hyttinen, Kajaanin yliopistokeskus, PL 51, 87101 Kajaani, kai.hyttinen@oulu.fi, puh. (08) 632 4883, 0400 475 478. Sihteeri Seija Siivola, Välitalontie 19, 8750 Palta- niemi, puh. (08) 6189 9247, seija.siivola@kajak.fi

Keski-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Matti Kai- vosoja, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayh- tymä, Mariankatu 16-20, 67200 Kokkola, puh. (06) 8264756, 044 723 2360, matti.kaivosoja@kpsph.fi, sihteeri Jaana Pikkarainen- Haapasaari, Perusturvakeskus, PL 43, 67101 Kokkola, puh. (06) 828 9278, faksi (06) 828 9403, jaana.pikkarainen- haapasaari@kokkola.fi

Keski-Suomen Sosiaali- turvayhdistys ry

Puheenjohtaja Sakari Möt- tönen, Jyväskylän kaupunki, Vapaudenkatu 32, 40100 Jyväskylä, puh. (014) 624 282, sakari.mottonen@jk.fi, sihteeri Anne Astikainen, Asemakatu 4 A 3.krs, 40100 Jyväskylä, puh. (014) 625 601, 050 597 5188 anne.astikainen@jkl.fi

Kymen-Karjalan sosiaali- ja terveysturva ry

Puheenjohtaja Kaj Wahl- roos, Hallitie 3, 54800 Savitaipale, sp. kaj.wahlroos @savitaipale.fi, puh. 0400 657 411, faksi (05) 614 0226.

Lapin Sosiaaliturva- yhdistys ry

Puheenjohtaja Eine Heik- kinen, puh. 020 517 7724, PL 8002, 96101 Rovaniemi, sp. eine.heikkinen @llh.intermin.fi, sihteeri Eeva Marttala, sosiaali- ja ter- veysvirasto, PL 8216, 96101 Rovaniemi, puh. (016)322 2413, faksi (016) 322 2992, eeva.marttala@rovaniemi.fi

Pohjois-Karjalan

Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Pirjo Myyry, Lieksan Kela, Kainuuntie 5, 81700 Lieksa, puh. 020 435 7141, 040 570 8733, pirjo.myyry@kela.fi. Sihteeri Elina Pajula, Sosiaali- ja ter- veysturvan keskusliitto, Nis- kakatu 21, 80100 Joensuu, puh. (013) 267 4213, 050 558 7460, faksi (013) 222 647, elina.pajula@pelu.jns.fi

Pohjois-Pohjanmaan

Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Maija Pelkonen, Mesimarjakuja 4, 90460 Oulunsalo, sp. maija.pelkonen@suomi24.fi, puh. 040 553 1715. Sihteeri Anne Mustakangas-Mä- kelä, Kumppanuuskeskus, Torikatu 15 B, 3.krs, 90100 Oulu, sp. anne.mustakangas- makela@ouka.fi, puh. (08) 5584 4030, 050 592 2802

Pohjois-Savon Sosiaali-

turvayhdistys ry

Puheenjohtaja Mikko Karinen, Rajakatu 1, 70600 Kuopio, puh. 050 411 9561, mikko.karinen@humak.edu. Sihteeri Tuula Merjola- Partanen, Taivaanpan- kontie 16 C 13, 70200 Kuopio, puh. 044 517 2104, tmerjola@dnainet.net

Päijät-Hämeen Sosiaali- turvayhdistys ry

Puheenjohtaja Risto Ka- jaste, Lahden sosiaali- ja terveysvirasto, sosiaalitoimen erityispalvelut, PL 116, 15101 Lahti, puh. (03) 818 3201, 050 559 7874, risto.kajaste@lahti.fi, sihteeri Ritva Haavisto, Timonkatu 5 C 62, 15240 Lahti, puh. (03) 730 7502, 040 754 1350

Satakunnan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Tuu- la Rouhiainen-Valo, Visatie 15 B 24, 28360 Pori, sp. tuula.rouhiainen- valo@samk.fi, puh. 044-710 3490. Sihteeri Leena Kivimäki, Rauman sosiaalikeskus, PL 59, 26100 Rauma, puh. (02) 834 3330 citypuh. 044 533 5514, sp. leena.kivimaki@rauma.fi

Uudenmaan Sosiaaliturva- yhdistys ry

Puheenjohtaja Harri Koivu, Etelä-Suomen lääninhallitus, PL 150, 13101 Hämeen- linna, puh. 020 516 2096, 040 722 3459, harri.koivu @eshl.intermin.fi. Sihteeri Ulla Saastamoinen, puh. (09) 7747 2280, 050 597 9442, sp. ulla.saastamoi- nen@stkl.fi

Varsinais-Suomen Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Meeri Kojon- koski, Raidistontie 33, 21360 Lieto as, sp. meeri.kojon- koski@turkuamk.fi, puh. 050 598 5101, sihteeri Pirjo Järvi, Ohrapäänkatu 1 as 3, 20610 Turku.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

– edistää sosiaali- ja terveyspolitiikkaa paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kotkankatu 9, 00510 Helsinki, Vaihde (09) 774 721 Faksi (09) 738 123, www.stkl.fi, www.sosternet.fi SosiaaliturvanKL@stkl.fi • Keskustoimiston henkilökunnan sähköposti-osoitteet etunimi.sukunimi@stkl.fi tai nimen yhteydessä, ä-kirjain korvataan a:lla, ö-kirjain o:lla. • Suorat puhelinnumerot: 7747 2 + kolme numeroa tai nimen yhteydessä.

Astikainen Anne
Anne.Astikainen@jkl.fi
(014) 625 601, 050 597 5188
kehittämispäällikkö (Jyväskylä)

Enden Eila
220, 050 591 4697
taloussihteeri

Eronen Anne
206, 050 574 25 44
tutkija

Ikonen Riitta
240, 050 531 3556
järjestösihteeri

Karhu Liisa
050 599 4826
talouskonsultti (Joensuu)

Koskinen Johanna
244, 050 558 7470
toimittaja

Kostilainen Reijo
reijo.kostilainen@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 605
toimistotyöntekijä

Lemminki Merit
210, 050 596 3679
koulutussihteeri

Lindström Niina
203, 050 5400 662
projektikoordinaattori

Londén Pia
207, 050 552 0790
tutkimussihteeri

Meriläinen Raija
raija.merilainen@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 605
projektityöntekijä

Mustakangas-Mäkelä Anne
anne.mustakangas-makela@ouka.fi
050 5922 802
kehittämispäällikkö (Oulu)

Paija Leea
242, 050 552 0791
kehittämispäällikkö

Pajula Elina
elina.pajula@pelu.jns.fi
(013) 267 4213,
050 558 7460
kehittämispäällikkö (Joensuu)

Pantzar Juha A.
272, 050 313 0523
kehitysjohtaja

Pehkonen Heli
233, 050 412 1914
toimistosihteeri

Perälähti Anne
205, 050 403 2471
tutkija

Rantakokko Aslak
aslak.rantakokko@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 213, 050 525 3724
projektityöntekijä

Rönnberg Leif
222, 050 63 664
pääsihteeri (ICSW)

Saastamoinen Ulla
280, 050 597 9442
projektisuunnittelija

Savolainen Sirpa
255, 050 520 4554
taloussihteeri

Siltaniemi Aki
290, 050 367 3447
tutkija

Särkelä Riitta
200, 050 63663
toiminnanjohtaja

Tiippana Pirjo
211, 050 525 3891
tiedottaja

Timonen Diana
202
toimistosihteeri

Tuomisto Tuula
050 540 0655
kehittämissuunnittelija

Virtanen Arja
230, 050 520 5502
talousjohtaja

Vuorinen Marja
215, 050 412 1913
kehittämispäällikkö

Väyrynen Virpi
palvelusihteeri
(Joensuu)

Alueellinen kehittämistoiminta

Keski-Suomen toimipiste:

Asemakatu 4 A (3. krs)
40100 Jyväskylä

Astikainen Anne
Kehittämispäällikkö

Laukkanen Jukka
Suunnittelija
Jyväskylän kaupunki
(014) 625 602
jukka.laukkanen@jkl.fi

Sosiaaliturvayhdistys
Möttönen Sakari
Puheenjohtaja
sakari.mottonen@jkl.fi

TIEKA-projekti
Järvelin Jarkko

Mikrotukihenkilöt:
Kekoni Jani (Jyväskylä)
Aalto Tarja (Saarijärvi)
Hytönen Leena (Suolahti)

etunimi.sukunimi@tieka.net
www.tieka.net

Kumppanuustalolla
Vapaudenkatu 4, 40100 JKL
aulahenkilökunta
Lantta Tuula, Nekkula Raili
ja **Renlund Markku**
Puh. (014) 668 628

Pohjois-Pohjanmaan toimipiste:

Kumppanuuskeskus Torikatu 15 3 B, 4.
krs, 90100 Oulu
faksi (08) 5584 4032
sekä
Puusepänkatu 4
90100 Oulu

Mustakangas-M. Anne
Kehittämispäällikkö

Haapsaari Jorma
Suunnittelija
Oulun Kaupunki
Torikatu
(08) 558 44031
jorma.haapsaari@ouka.fi

Silta-työllisyshankkeessa
Rantakokko Aslak
- yhdistelmätukipalvelut
Kirkkokatu 14, 4.krs,
90100 Oulu
faksi: (08) 333 595
Kostilainen Reijo
Meriläinen Raija
- järjestötyönantaja-palvelut

Sosiaaliturvayhdistys
Pelkonen Maija-Liisa
Puheenjohtaja
040 553 1715

Pohjois-Karjalan toimipiste:

Niskakatu 21
80100 Joensuu
faksi (013) 222 647

Pajula Elina
Kehittämispäällikkö
Karhu Liisa
talouskonsultti
Väyrynen Virpi
palvelusihteeri
Kansalaistalon yhteispalvelupiste
0400 522 885

Sosiaaliturvayhdistyksen
projektit:

KAJO-projektissa:
Niskakatu 21
Hänninen Tuija
Niemelä Eija
Lehikoinen Minna
(013) 220 093
(Purmonen Markku vuorott.vap.)

Maamuuntaja-projekti
Kansalaistalo
Hämäläinen-Puhakka Katja
Liekka
050 5401929
Pyykkö Katja
050 378 8525
Lisäksi asukasemäntä, -isäntä
ja kuntosali-isäntä, puh.
(013) 267 5755

Savela Annamari
Kehittämispäällikkö
Joensuun kaupunki
Suvantokatu 1
(013) 267 5667

Sosiaaliturvayhdistys
Myyry Pirjo
Puheenjohtaja
040 570 8733

TÄKY - Järjestöjen tietoyhteis-
kunta -kokonaisuus:
Kansalaistalo,
Kauppakatu 32

Rissanen Jarkko
050 378 8527

Laukkanen Heidi
050 430 8535

Projektien sähköpostiosoitteet:
nimi.sukunimi@pksotu.fi

SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SÄÄTIÖ

Ihmisen persoonallista kasvua ja tietoisuutta syventävää aikuiskoulutusta.

"Ilo pitkästä iästä" -esimiesten ikävalmennusohjelma

Julkishallinnon sekä yksityisen sektorin esimiestehtävissä toimiville henkilöille. Tavoitteena on auttaa esimiehiä luomaan ja kehittämään itse ikäjohtamistaan tarjoamalla monipuolisen kehittämissäntöprosessin seminaarien ja työnohjauksellisen ryhmätöskentelyn avulla. Kesto 1 v. Koulutus alkaa tammikuussa 2005 Helsingissä. Hakuaika päättyy 15.1. 2005.

Hyvinvointi-illat alkavat helmikuussa 2005

"Hyvinvointia työhön ja elämään" -kurssi Bomballa 7.-11.2.2005
Ohjelma koostuu alustuksista, keskusteluista ja harjoituksista ja päivittäisistä pienryhmätöskentelyistä sekä liikuntatuokioista.

www.sosped.fi

Sosiaalipedagoginen Instituutti

puh. (09) 7288 200, faksi (09) 7288 2030

e-mail: koulutus@sosped.fi

Ikäinstituutti Kuntokallio-Säätiö

Kevään 2005 koulutukset

- 2.-3.3. Viriketoiminnan kouluttajakoulutus (Tampere).
+ 1pv *Ilm. viim. 9.2.*
- 10.3. Kokemus ja elämäntulkku
- 16.3. Musiikilla liikkumaan – istumatansseja ikääntyvien iloksi.
Ilm. viim. 22.2.
- 5.-6.4. Voimaa vanhuuteen -kuntosalit vanhusten käyttöön.
Ilm. viim. 14.3.
- 5.-6.4. Viriketoiminnan kouluttajakoulutus (Lappeenranta).
+ 1pv *Ilm. viim. 14.3.*
- 7.4. Att möta äldrandet
- 7.4. Yötyön laadun päivitys (Lappeenranta). *Ilm. viim. 16.3.*
- 12.4. Yötyön laadun päivitys (Turku). *Ilm. viim. 21.3.*
- 13.4. Paremmaksi vastuuhoidajaksi
- 13.4. Taitoa ja tasapainoa, perus – tasapainoharjoituksia senioreille. *Ilm. viim. 22.3.*
- 14.4. Taitoa ja tasapainoa, jatko – tasapainoharjoituksia senioreille. *Ilm. viim. 21.3.*
- 14.4. Kädentaitojen harjoittaminen osana kuntouttavaa hoitoa
- 19.4. Kuntouttava työote (Kouvola). *Ilm. viim. 29.3.*
- 21.4. Masentuneen vanhuksen auttaminen ja hoitaminen
- 27.4. Kuntouttava työote vanhustyössä
- 9.-10.5. Hoitajasta virikevastaavaksi
- 11.5. Eettinen vanhustyö
- 17.5. Omaisyhteistyö
- 17.-18.5. Senioritanssin ohjauksen peruskurssi. *Ilm. viim. 25.4.*
- 18.5. Yötyön laadun päivitys
- 24.-25.5. Senioritanssin ohjaajakoulutus IST 2004, Tanskan tanssit.
Ilm. viim. 2.5.

Tarkemmat koulutusohjelmat, hinnat ja ilmoittautumiset www.ikainst.fi tai soittamalla Salla Leppinen, p. 09-6122 1610, 09-6122 160, fax 09-6122 1616. Kurssit järjestetään pääasiassa Helsingissä, Kalevankatu 12. Ilmoittautumiset viimeistään 14 päivää ennen kurssia, ellei ole toisin ilmoitettu.

Kysy myös alueellista koulutusta!

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton koulutuksia alkuvuonna 2005

tammikuu

25.-26.1. Eu-tiedon perusteet, Helsinki

helmikuu

9.-10.2 Järjestöjohdon sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämissäntöfoorumi, paikka avoin
14.2. Järjestöt ja yritykset hyvinvoinnin edistäjinä, Mikkeli
16.2. Työsuhdepäivä, Helsinki

maaliskuu

11.3. Vapaaehtoistyön tulevaisuusverstaas, Jyväskylä
14.3. Kansainvälisen sosiaalipolitiikan päivä, Helsinki
15.-16.3. Projektityön koulutus 1 – Ideasta projektiksi, Helsinki

huhtikuu

4.-5.4. EU ja suomalainen sosiaalipolitiikka, Helsinki
7.4. Pohjalaismaakuntien järjestötoiminnan neuvottelupäivä, Kokkola
13.-14.4. Valtakunnalliset sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämissäntöpäivät, Helsinki

Lisätietoja tapahtumista saat Koulutuskalenterista. Tilaa kalenteri internetsivuiltamme www.stkl.fi tai soita koulutussihteerille Merit Lemminkille, puh. 050 596 3679. Lisätietoja myös Juha A. Pantzar 050 313 0523.

Hei! Osaaminen ajan tasalle!

Muista näkyä Sosiaali- ja terveysviestissä!

Lehti tavoittaa kuusi kertaa vuodessa koko joukon sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoita ja vaikuttajia. Ensi vuoden teemoja ovat muun muassa luottamustoiminta, Sosiaalibarometri, alue-toiminnan kuulumiset eri puolilta Suomea, Sosiaali- ja terveysturvan päivät, kansainvälinen sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistoiminta.

Ilmoitusasioissa

Sinua palvelee Sanna Laaksonen, jonka tavoitat Julkaisu Bookersista numerosta (09) 773 821 tai sähköpostilla sotevi@bookers.fi

Tilaa

Sosiaali- ja terveysviesti faksilla (09) 738 123 tai internetissä www.stkl.fi - Sosiaali- ja terveysviesti - Tilaus. Kestotilauksen hinta on 25 euroa ja vuositilauksen 33 euroa vuodeksi 2005.

SOSIAALI- JA TERVEYSTURVAN KESKUSLIITTO
JA SOSIAALI- JA TERVEYSVIESTI TOIVOTTAVAT
KAIKILLE LUKIJOILLE RAUHALLISTA JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

